

**UNIVERZITA JANA AMOSE
KOMENSKÉHO PRAHA**

**BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM
2011-2014**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Izabela Mitrová

Osobní bankrot

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Jana Slaboňová

**JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY
PRAGUE**

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2011-2014

BACHELOR THESIS

Izabela Mitrová

Personal Bankruptcy

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. et Mgr. Jana Slaboňová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 25.9.2014

Izabela Mitrová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá institutem osobního bankrotu v právním prostředí České republiky. Autorka v ní popisuje historický vývoj bankrotu, analyzuje možné příčiny jeho vzniku a zpracovává příslušné legislativní normy z této oblasti. Dále se věnuje osobnostním rysům dlužníků, které se dají označit jako typické pro tyto jedince a odtud přechází k problematice finanční gramotnosti, kterou z hlediska budoucího vývoje zadluženosti občanů považuje za zásadní.

Klíčová slova

Dluh, finanční gramotnost, insolvence, oddlužení, osobní bankrot, spotřebitelský úvěr, úvěr na bydlení, zadluženost.

Annotation

This thesis deals with the institute of personal bankruptcy law in the Czech Republic. The author describes the historical development of bankruptcy, analyzes the possible causes of its origin and processes relevant legislative standards in this area. It also discusses the personality characteristics of borrowers, which can be described as typical for these individuals and from there goes to the issue of financial literacy, which in terms of future development indebtedness of citizens considers essential.

Key words

Consumer loans, debt, debt relief, financial literacy, housing loans, indebtedness, insolvency, personal bankruptcy.

OBSAH

1	HISTORICKÝ VÝVOJ BANKROTU	9
1.1	Křesťanství a dluhy	11
1.2	Neřestný úl Bernarda Mandevilla.....	13
2	OSOBNÍ BANKROT V PRÁVNÍM PROSTŘEDÍ ČR.....	16
2.1	Postup při oddlužení	25
2.2	Příklady scénářů průběhu insolvenčního řízení.....	27
3	VÝVOJ ZADLUŽENOSTI V ČR.....	30
4	OSOBNOST DLUŽNÍKA.....	40
5	FINANČNÍ GRAMOTNOST.....	43
5.1	Finanční gramotnost do škol	46
5.2	Poradenství v oblasti osobních bankrotů.....	49

ÚVOD

Hlavním přínosem této práce pro čtenáře je poskytnutí základního přehledu a následné zorientování v problematice, která se týká osobního bankrotu.

Práce je rozdělena do jednotlivých, poslopně navazujících kapitol, které uvedou čtenáře do problematiky týkající se osobního bankrotu obecně a jeho stavu v České republice. První kapitola je věnována historii, jsou v ní popisovány prvopočátky vlastnictví věcí a peněz, rozdělování společnosti na chudé a bohaté, bez kterých by nebylo touhy po vlastnictví a po majetku, který je potřeba financovat. A právě financování a historický vývoj ekonomie vedly k tvorbě poptávky a nabídky peněz, jejichž cenou byl úrok. Kapitoly následující jsou zaměřeny a analýzu fenoménu osobního bankrotu, popis vývoje zadluženosti v České republice a rozbor osobnosti dlužníka. Poslední kapitola je věnována problematice finanční gramotnosti a jejího šíření mezi masovou část populace.

Po prostudování tohoto textu by měl být čtenář schopen orientovat se v problematice osobního bankrotu v právním prostředí České republiky a souvislostí, které se daného tématu týkají, ať se jedná o vývoj zadluženosti, dopady na reálnou ekonomiku, popis osobnosti dlužníka a důsledky zadlužování obecně. Zároveň má možnost seznámit se s možnostmi poradenství v oblasti finanční gramotnosti, protože právě prevence a dostatečná informovanost je to, díky čemu se lze vyvarovat osobního bankrotu.

Tato práce je určena pro širokou oblast potenciálních zájemců o dané téma a praktické informace v ní nalezne téměř každý. Z obecných témat, která tato práce obsahuje a která jsou důvěrně známa většině populace, lze jmenovat vývoj zadlužování v naší zemi, a to s rozbohem v současnosti nejvíce rozšířených způsobů zadlužování. Hlavními tahouny zadlužování jsou pak především úvěry na financování bydlení a různé více či méně účelové spotřebitelské úvěry.

Nesmíme zapomenout také na poradenství v oblasti osobních bankrotů, protože i taková věc, jakou je osobní bankrot, má své právní náležitosti a nelze jej vyhlásit jen tak.

Závěr je pak věnován rekapitulaci nejdůležitějších bodů a celkovému zhodnocení daného tématu.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ BANKROTU

Pokud sledujeme historii a vývoj fenoménu bankrotu, zjistíme, že tento ekonomický a právní akt provázal lidstvo již od nepaměti. První zmínky o něm lze nalézt ve Starém zákoně, kdy Chasidé měli velmi dokonalý způsob oddlužování těch jedinců, jejichž majtkové a finanční závazky přesáhly únosnou mez a jejich vyrovnání bylo nereálné.

Institut *léta milosti*, zakotvený v pamětihodném souboru sociálně-ekonomických ustanovení Starého zákona říká, že každý sedmý rok by měla být půda ponechána ladem. Co se na odpočívající a neobdělávané půdě přesto urodilo, bylo určeno pro chudé a zvěř. Každý 50. rok přichází léto milosti, při kterém dochází k navrácení majetku vlastníkům podle prvotního plánu rozdělení země mezi kmeny. Toho roku měly být odpuštěny dluhy, povinnost platit daně a Izraelci v otroctví měli být propuštěni na svobodu.

I tehdy měl zřejmě hospodářský systém sklon k soustředění majetku, a tudíž i moci. Proto lze na institut léta milosti hledět jako na dobové antimonopolní a sociální opatření, které mělo koncentraci majetku a moci bránit. Zároveň se mělo jednat o odstranění problému generační zadluženosti vzhledem k tomu, že se lidé v tehdejší době dožívali zhruba padesáti let věku. Na generaci následující po chudém, zadluženém či špatně hospodařícím otci nedopadaly chyby tak těžce. Nedědily se ani úspěchy, potomci ale získali zpět svůj majetek a měli tudíž možnost začít nanovo.

Půda se neprodávala, nýbrž pronajímala. Cena závisela na tom, kolik let je k milostivému létu.¹

„V tomto milostivém létě se každý vrátí ke svému vlastnictví. Když budete prodávat něco svému bližnímu nebo něco od něho budeš kupovat, nepoškozujte jeden druhého. Podle počtu let po létě milostivém budeš kupovat od svého bližního, podle počtu let, v nichž budeš brát užitek, bude prodávat tobě. Čím více let zbývá, tím vyšší bude kupní cena, a čím méně let zbývá, tím nižší bude kupní cena; bude ti prodávat podle počtu let, v nichž budeš brát užitek.“²

Nový vlastník byl zavázán odprodat všechnu půdu nebo člověka zaprodaného do

¹ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

² SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, str. 65

³ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-

otroctví, jakmile se vzhopil k tomu, aby si pozbytý majetek svépomocí nebo za pomoci příbuzných zpětně vykoupil. Otrok, který by se nebyl schopen vykoupit sám nebo za pomoci svých příbuzných, bude zdarma osvobozen v létě milostivém.³

„Země nesmí být prodávána bez práva na zpětnou koupi, neboť země je má. Vy jste u mne jen hosté a přistěhovalci.“⁴

Léto milosti nám zde znovu zdůrazňuje, že nic nebudeme vlastnit věčně, protože nic není naše, ale Hospodinovo. My jsme zde pouze poutníky, nic materiálního na tomto světě nás nezachrání, nic nevlastníme, a vše, co máme, je jen určitý druh pronájmu.

Paběrkování, jež zajišťovalo těm nejchudším lidem přinejmenším základní potravu, náleželo k dalším sociálním nařízením ve Starém zákoně. Každý, kdo vlastnil pole, byl zavázán, že ho nesklidí do posledního zrna, ale nechá zde zbytky pro chudé.

Každý Izraelita byl také zavázán odvádět desátky z veškeré úrody. Izraelita si měl uvědomit, že veškeré vlastnictví pochází od Hospodina a měl mu projevít svůj dík přenecháním prvotin sklizně, které se odváděly chrámu. Tyto desátky se rozdělovaly sirotkům, vdovám a nemocným každé tři roky. V neposlední řadě se dávalo milosrdenství chudým najevo prostřednictvím almužen. Almužny byly dobrovolnými dary, kdy dárcé věděl, komu peníze dává a jak jsou využity.

Vdovy a sirotci stáli pod zvláštní Boží ochranou, lidem k nim nevlídným hrozil Boží soud. Starý zákon pamatoval i na přistěhovalce (hosty), ke kterým se Izraelci měli chovat stejně jako k sobě navzájem, což zahrnovalo i právo paběrkovat.

Z dnešního pohledu lze tedy konstatovat, že osobní bankrot ve starozákonní době byl samozřejmě velmi tvrdý (v krajním případě jedinec pozbyl svobodu). Nicméně v izraelské společnosti bylo pamatováno i na sociálně slabší vrstvy obyvatelstva, a to takovým způsobem, aby nedocházelo k jejich předlužení. V neposlední řadě pak bylo „ošetřeno“ i zacházení s jedinci, kteří své finanční závazky nebyli schopni ustát, přičemž prioritou byla zabránit přenosu zadluženosti na další generace.

³ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, str. 65

⁴ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, str. 65

Zapovězený úrok

Bankovníctví dnešní doby by bez úroků pravděpodobně vůbec nefungovalo. Po tisíciletí však bylo diskutováno o tom, zda přijímání úroků hřích je či není. Pro Chasidy platí podle Starého zákona přísný zákaz pobírání lichvy od jiných Židů, cizincům ale na úrok půjčovat mohli. Za úrok se považovalo cokoli nad rámec půjčky – stříbro, jídlo, šaty. Po dlouhou dobu bylo pobírání úroků dokonce trestné – o kom se zjistilo, že úroky pobíral, byl veřejně potrestán. I přes to si půjčit leckdy musel každý.

Chasidé byli křesťany považováni za nečistý národ, a proto bylo mezi nimi půjčování na úrok povoleno. Byla to též profese, kterou mohli Chasidé jako jednu z mála ve středověké Evropě provozovat. Absolutní zákaz vymáhání úroku byl chápán jako sociální nástroj, který zajišťoval, že se chudý placením úroků nedostane do ještě větší nouze.⁵

1.1 Křesťanství a dluhy

Myšlenky židovské víry začaly působit na dějiny západní civilizace až v éře křesťanství, které přebírá prvky řeckého myšlení. Tato podoba křesťanství se stává naprosto neodmyslitelným prvkem vývoje proamerické civilizace.

Nový zákon ekonomii nepovažuje za nezávislý jednotný předmět zkoumání. I přes to mělo křesťanství coby nejrozsáhlejší náboženství podstatný vliv na tvorbu veškerých sfér života včetně moderní ekonomie.

Člověk je z pohledu křesťanství viděn jako bytost především duchovní. Ne však natolik, že by dokázal žít bez jakýchkoliv materiálních statků.⁶ *“Nejen chlebem bude člověk živ.”*⁷

⁵ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

⁶ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

⁷ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, str. 93

Evangelium podle Pavla nám říká, že dlužit můžeme jedině lásku, což připomíná absolutní nesouhlas Boha s veškerými podobami závazků nesplacených pohledávek. Bible odsuzuje ty, kteří půjčují za účelem zneužívání velmi chudých dlužníků, kteří by se placením úroku dostali do mnohem horší situace, než ve které byli před zadlužením. Vzdání se úroku od chudého člověka znamenalo pro věřitele projevení milosti dlužníkovi a projev vděku Bohu za jeho milosrdenství. Bůh vyjádřil svoji laskavost chudým Chasidům tím, že je přivedl z Egypta a daroval jim do vlastnictví půdu. Nyní očekává, že stejně milosrdní budou oni sami ke svým nemajetným spoluobčanům.

Fakt, že lidé k životu potřebují vnější materiální statky, znamenal samozřejmě i pro křesťanství nutnost zabývat se ekonomikou a s ní související legislativou (byť tomu bylo ve zcela jiné podobě a pod jiným zorným úhlem, než ekonomikou a právem vnímáme nyní). Ani ve „zlaté éře“ křesťanství nebylo možno opomenout, že lidský život probíhá v materiálním světě a mezi lidské potřeby patří i ty tělesné. Klíčovou otázkou bylo, zda se má dát tělesným touhám svobodný průchod, nebo zda je nutné, aby byly potlačovány. Akvinský přichází s ideou, podle které má být tělesnost legitimní. To znamená, že i smyslovost (poptávka po hmotných předmětech, která ukáží určitou chtivost po statcích) není ničím hříšným. Akvinský nepokládá za zlé ani potřebu přebytku materiálních statků, pokud ovšem nejde o hříchy jako je opilost nebo obžerství. Největší ctností je podle něj střídmost. Akvinského odpověď na tuto otázku, jakkoli se může zdát jednoduchá, vede ve svém důsledku ke konstatování, že budeme-li naše tělesné touhy minimalizovat a potlačovat, nikdy se nemůže vyvinout sofistikovaná tržní společnost.

Půjčování peněz Bible ani nezakazuje ani neomlouvá, učí nás však, že peněžní závazek nás staví do role otroka vůči věřiteli. Existují situace, kdy jít do dluhu je nutné zlo. V tomto případě si křesťan finanční půjčku vzít může, pouze ale za těch podmínek, že splátky dluhu jsou pro něj zvládnutelné a zužitkování peněz rozumné.⁸

⁸ [online]. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.gotquestions.org/Cesky/kresan-dlhy.html>

1.2 Neřestný úl Bernarda Mandevilla

Není tomu zdaleka tak dávno, kdy ekonomové o etice vůbec nehovořili. Byla pro ně nezajímavá a nebylo o ní třeba mluvit. Ekonomové spoléhali na neviditelnou ruku trhu, která přeměňuje soukromé nemravnosti v obecné blaho.

Otcem myšlenky neviditelné ruky není Adam Smith, kterému se dnes mylně přisuzuje, nýbrž Bernard Mandeville. Teorie neviditelné ruky trhu říká, že na soukromé etice nezáleží. Obecné blaho podporuje cokoli, co se děje ať morálně či nemorálně. Tato teorie postavila na hlavu prvotní obecnou představu o souvislosti mezi ekonomikou a etikou, kterou známe již ze Starého zákona. Začalo se též tvrdit, že pro vytvoření obecného blaha je potřeba více neřesti a egoismu. Mandeville uvedl do dějin myšlenku mravní neřesti v jednotlivostech, která vede v ekonomické blaho celku. Mandeville dokazuje svou jedinečnost pojetím ryziho ekonomického tématu ve verších. Soubor myšlenek vyjádřený v této krátké básni se naprosto liší od všech společenských i morálních konceptů uveřejněných před ním i po něm.

Báseň na začátku popisuje prospívající společnost tehdejší Anglie, kde se však rozrůstá neřest.⁹

*„Každá část celku kypěla neřestí,
však celek sám se topil ve štěstí.“¹⁰*

Včelky jsou však přesvědčené, že v poctivé a spravedlivé společnosti by byl život lepší. Včelí bůh tužbě vyhoví, ale jako trest za jejich pokrytectví sešle na včelky ctnost a poctivost. Výsledkem je však opak. Včelky přicházejí o své zaměstnání, neboť tam, kde není třeba vymáhání práva, nejsou potřeba ani advokáti. Není třeba švadlen, neboť zmizel luxus. Ve společnosti, kde není potřeba mříží do oken, přicházejí o práci kováři. Báseň končí bídňě: Postupným vymíráním včelek, které se nedokázaly uživit. Postupně vymírá celý úl. Včelky, které přežily, protože se uživit dokázaly, jsou přesto vyhnány jiným rojem, který jejich úl zabere.

⁹ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

¹⁰ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, str. 155

Neřestem vděčíme za zaměstnanost a podstatu bohatství národa, neboť neřest násobí poptávku a je tak původcem bohatství národů a dynamickou silou ekonomiky.¹¹

*“Tak tedy stává se ona zvrácená neřest,
hybným kolesem všech obchodních cest.”¹²*

Existence poctivé společnosti se vylučuje s existencí ekonomické prosperity. Realizování náboženských ideálů by dalo za vznik chudé a nevinné společnosti. Výběr mezi prosperitou a moralitou je zde proto na lidech. Ti jsou ale přesvědčeni o tom, že by bez honby po luxusu mohli nosit stejné oblečení a jíst tytéž potraviny. Odstraněním zla z lidí by ale tento blahobyt zanedlouho skončil.

Mandeville říká, že vyspělá společnost většinou žije z uspokojování dvou ekonomických potřeb – poptávky po zboží a službách. Na těchto myšlenkách je nový způsob jejich podání, nikoli myšlenky samy. Zmínky o nich můžeme nalézt již v mnohem starších listinách.¹³

Prakticky s jistotou lze říci, že od 18. století došlo ke značné proměně v uvažování majoritní populace. Neřesti, včetně marnivosti, byly v podstatě považovány za „požehnání“ pro společnost, neboť přispívaly v konečném důsledku k jejímu hladšímu chodu a zvyšování životní úrovně. A pojem „životní úroveň“ se stal novým božstvem své doby. Dluhy a zadluženost přestaly být vnímány jako důkaz neschopnosti jedince a potupa, naopak osoby, které si „žily nad poměry“, byly pro mnohé vzorem jak si užívat života. Tento trend přetrvává dodnes.

¹¹ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

¹² SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8, s. 157

¹³ SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

Současná zadluženost států

Vzrůstající veřejný dluh většiny vyspělých zemí znamená velký problém. Jeho snižování není vůbec jednoduché. Pokud chceme pojem veřejný dluh definovat, setkáváme se v literatuře s mnoha možnostmi pojetí. Veřejný dluh lze chápat jako „*kumulovanou částku všech v minulosti vzniklých a dosud nesplacených půjček vlády a úroků z těchto půjček plynoucích.*“¹⁴ Do této částky patří dluhy mimorozpočtových fondů, zdravotních pojišťoven a dluhy místních rozpočtů.

Vznik státního dluhu přičítáme deficitnímu financování státního rozpočtu a platíme ho státními obligacemi, pokladničními poukázkami nebo třeba půjčkami od Evropské investiční banky. V komparaci s ostatními zeměmi má Česká republika poměrně nízký státní dluh. Problémem tohoto dluhu je však jeho velmi vysoké tempo růstu.¹⁵ Veřejný dluh v České republice dosahuje zhruba 130 000 Kč na každého jednoho obyvatele.¹⁶

Ve druhém čtvrtletí roku 2013 se České republice, poprvé od 90. let, povedlo snížit své zadlužení nejrychleji ze zemí Evropské unie. Mezi další země, kterým se taktéž povedlo svůj dluh snížit, patří Německo, Litva, Maďarsko, Lucembursko a Lotyšsko. Za rok 2013 zaznamenalo nárůst dluhu 19 zemí Evropské unie, nejprudší nárůst dluhu však vykázal Kypr. Nejvíce zadlužené je Řecko a naopak nejméně zadlužené je Estonsko.¹⁷

Budoucí generace budou nuceny platit vyšší daně a čerpat nižší státní výhody, protože ekonomika je vysokou zadlužeností ohrožena. Veřejný dluh je nakonec placen samotnými občany každého státu, tím klesá důvěra investorů v místní trh a kapitál uniká do zahraničí. Mnohem těžší a dražší je také půjčování peněz na splacení dluhů. Za současnými problémy řecké ekonomiky stojí nepřesná statistika ekonomických ukazatelů a vysoká zadluženost, která taktéž snižuje životní úroveň většiny občanů a zhoršuje ekonomické postavení země.¹⁸

¹⁴ Liška V. a kol.: Makroekonomie, Professional publishing, 2002, str. 469, ISBN 80-86410-27-4

¹⁵ [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/statni-dluh>

¹⁶ [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/262073-zadluzenost-zemi-ve-svete/>

¹⁷ [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/cesko-snizilo-sve-zadluzeni-nejvice-z-eu-ffu-eko_euro.aspx?c=A131023_164739_eko_euro_fih

¹⁸ [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/262073-zadluzenost-zemi-ve-svete/>

2 OSOBNÍ BANKROT V PRÁVNÍM PROSTŘEDÍ ČR

Problematikou osobního bankrotu se zabývá zejména zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008. Tento zákon nahradil dosavadní zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

Cílem insolvenčního zákona je především

- zajistit větší předvídatelnost a průhlednost úpadečného řízení,
- posílit pozici věřitelů,
- motivovat dlužníka, aby se snažil řešit úpadek včas,
- možná sanace dlužníka tam, kde je to přípustné,
- zajištění rychlejšího a efektivnějšího průběhu úpadečného řízení.¹⁹

„Tento zákon upravuje

a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů,

b) oddlužení dlužníka.“²⁰

V posledních letech popularita i množství půjček postupně roste. Problémem je, že finanční instituty půjčovaly i klientům, u kterých byly problémy se splácením od začátku zřejmé. Tento problém lidé často řeší dalšími a dalšími půjčkami, které byly často ještě méně výhodné.

Osobní bankrot, neboli osobní úpadek, je způsobem řešení insolvence formou oddlužení fyzické osoby.

Řešení v podobě oddlužení, které poskytuje pomoc z dluhové pasti, nám nabízí

¹⁹ [online]. [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecně-informace/insolvenčni-pravo.html>

²⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

insolvenční zákon platný od 1. ledna 2008.²¹

Osobní bankrot nám znázorňuje efektivní způsob vypořádání se s dluhy bez exekuce.²²

V této kapitole se budeme zabývat jak definováním základních pojmů, týkajících se institutu osobního bankrotu, tak popisem kroků, které musí fyzická osoba k vyhlášení osobního bankrotu splnit.

Dlužníkem nazýváme toho, kdo má povinnost splatit věřiteli poskytnutou finanční částku včetně úroků. Naopak věřitelem je ten, kdo finanční půjčku poskytne. Odměnou věřitele je získaný úrok.²³

Dlužník je v úpadku, pokud má více věřitelů a po dobu delší než 30 dnů není schopen své závazky plnit (platební neschopnost). Do úpadku se dlužník dostane také z důvodu předlužení. Do předlužení se dlužník dostává, jakmile má více věřitelů a veškeré jeho závazky převyšují hodnotu jeho majetku.²⁴

Soudní řízení, kterým se řeší úpadek a způsob jeho řešení se nazývá insolvenční řízení a je upraveno zákonem č. 182/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Zákon výslovně stanoví zásady, na kterých insolvenční řízení spočívá. Mezi tyto zásady patří zejména rychlost, hospodárnost a spravedlnost řízení tak, aby bylo dosaženo co nejvyšší uspokojení věřitelů. Dalšími zásadami jsou ochrana práv věřitele nabytých v dobré víře a také povinnost věřitelů zdržet se jednání, které směřuje k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení.²⁵

V insolvenčním řízení rozhodují jako soudy prvního stupně soudy krajské, v jejichž obvodu je obecný soud dlužníka.

Insolvenční řízení má tyto zásady:

- věřitelé mají v tomto řízení stejné nebo obdobné postavení,

²¹ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/154783-jak-spravne-vyhlasit-osobni-bankrot/>

²² POHL, Tomáš. *Bankroty: praktické uplatnění zákona o konkursu a vyrovnání se vzory soudních žalob a podání podle novely zákona*. Sagit, 1993, 113 s. Mochovy praktické příručky. ISBN 80-857-8903-5

²³ [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.nenechsedojit.cz/slovník-4>

²⁴ [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ragency.cz/clanky/insolvenceslovník-pojmu-/5402>

²⁵ Zákon č. 182/2006 Sb.

- žádný z účastníků nesmí být nespravedlivě poškozen,
- práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení nelze rozhodnutím insolventního soudu omezit,
- věřitelé nesmějí jednat o uspokojování jejich potřeb mimo insolvenční řízení.

Procesními subjekty insolvenčního řízení jsou:

- insolvenční soud,
- insolvenční správce,
- věřitelé uplatňující svá práva,
- dlužník,
- státní zastupitelství – pokud do insolvenčního řízení vstoupilo - a
- likvidátor dlužníka.²⁶

Fází insolvenčního řízení, které se v závislosti na okolnostech konkrétního případu mohou svým průběhem lišit, je několik. V podstatě ale insolvenční řízení probíhá takto:

- zahájení řízení podáním insolvenčního návrhu,
- rozhodnutí o dlužníkově úpadku,
- rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkového úpadku,
- provedení zvoleného způsobu řešení úpadku,
- ukončení insolvenčního řízení.

²⁶ [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/insolvencni/cast1h2.aspx>

Insolvenční návrh

Kromě obecných náležitostí podání musí insolvenční návrh obsahovat

- označení insolvečního navrhovatele a dlužníka,
 - o fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm,
 - o právnická osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem,
- rozhodující skutečnosti osvědčující dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek,
- skutečnosti opravňující podat insolvenční návrh, pokud navrhovatelem není dlužník, musí navrhovatel označit důkazy, kterých se dovolává,
- z návrhu musí být jasné, čeho se navrhovatel domáhá.

Insolvenční návrh navrhovatel předloží s potřebným počtem stejnopisů. Jeden stejnopis si ponechá insolvenční soud a každý, komu se doručuje dostane jeden stejnopis. K insolvenčnímu návrhu je nutno připojit listinné důkazy, kterých se navrohovatel domáha a předepsané přílohy. Tyto listiny ale nejsou součástí insolvenčního návrhu.

V případě, že insolvenční návrh podává dlužník, je povinnen k němu připojit

- seznam majetku včetně pohledávek s uvedením svých dlužníků,
- seznam závazků s uvedením věřitelů,
- seznam zaměstnanců,
- listiny dokazující hrozící úpadek nebo úpadek.

Insolvenční soud odmítne takový návrh, který neobsahuje veškeré náležitosti, je neurčitý anebo nesrozumitelný, pokud pro tyto záležitosti nelze v řízení pokračovat. Rozhodne tak neprodleně a to nejpozději do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu. Insolvenční soud stanoví navrhovateli lhůtu k doplnění chybějících skutečností a to maximálně 7 dní. Pokud nebude insolveční návrh v této lhůtě doplněn, bude insolvenčním soudem odmítnut.

Je-li rozhodnuto, že dlužník je v úpadku nebo mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku, které musí obsahovat

- výrok o hrozícím nebo zjištěném úpadku,
- výrok jímž je stanoven insolvenční správce,
- údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí,
- výzvu pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky a to nejdéle do 2 měsíců,
- výzvu, aby věřitelé bez zbytečného odkladu sdělili insolvenčnímu správci, jaká zjišťovací práva na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách uplatní,
- výrok určující místo a termín přezkumného jednání a schůzek věřitelů,
- výrok, kterým se uloží dlužníkovi, aby ve stanovené lhůtě odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých věřitelů a dlužníků.²⁷

Úpadek a možnosti jeho řešení

Insolvenční zákon rozlišuje mezi dvěmi základními formami úpadku. Jsou jimi předlužení a platební neschopnost.

V případě, že má dlužník (fyzická osoba – podnikatel i nepodnikatel, právnická osoba) více (nejméně dva) věřitelů, peněžité závazky má déle než 30 dnů po splatnosti a není schopen je plnit, jedná se o platební neschopnost. Pokud má vůči dlužníku jeden věřitel více pohledávek, nenaplnuje se podmínka mnohosti věřitelů. Zákon také výslovně stanovuje, že za dalšího věřitele se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek navrhovatele proti dlužníku nebo je její část, v době po zahájení insolvenčního řízení nebo šesti měsíců před podáním návrhu.

²⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Aby byla splněna podmínka neschopnosti plnit závazky musí nastat alespoň jedna z následujících situací

- dlužník neplní své závazky déle než 3 měsíce po splatnosti,
- dlužník zastavil platby velké části svých závazků,
- dlužník nepředložil insolvenčnímu soudu seznamy svého majetku, zaměstnanců a závazků.

Pokud má dlužník (fyzická osoba – podnikatel nebo právnická osoba) více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku, jedná se o předlužení. Rozhodující je zde poměr všech dlužnických závazků, a to i nesplacených, a jeho majetku. Lze-li předpokládat, že dlužník bude moci pokračovat ve správě majetku, je nutné k tomuto přihlídnout při stanovování hodnoty dlužnickova majetku.

V případě, kdy se lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen včas a řádně splnit podstatnou část svých peněžitých závazků, hovoříme o hrozícím úpadku. Podat návrh na zahájení insolvenčního řízení z důvodu hrozícího úpadku může pouze dlužník. Tento zákrok by měl pro dlužníka představovat možnost, že dosáhne toho, aby mohl zachovat svou výrobu a zaměstnanost.

Úpadek má tři možné způsoby řešení. Insolvenční zákon tedy dává dlužníkům na výběr, která z možností pro ně bude vhodná. Těmito způsoby jsou konkurs (likvidační postup), reorganizace a oddlužení (prvek sanační).²⁸ Dále může insolvenční soud rozhodnout o odmítnutí návrhu pro vady nebo zjevnou bezdůvodnost, zastavit řízení pro nedostatek podmínek, který nelze odstranit nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu. Výběr vhodného způsobu řešení dlužnickova úpadku má vést zejména k co nejvyšší míře uspokojení věřitelů.²⁹

²⁸ [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://exekuce-oddluzeni.blog.cz/1104/vyklad-pojmu-dle-insolvencniho-zakona>

²⁹ Zákon č. 182/2006 Sb.

Konkurs

Možnost řešení úpadku pomocí konkursu je v podstatě o likvidační cestou, kdy se majetek dlužníka zpeněží a výtěžek je rozdělen mezi věřitele podle stanovených pravidel. Zahájení konkursního řízení je možné jak z vůle věřitele, tak z vůle dlužníka.³⁰ Konkursem může řešit úpadek kterýkoli dlužník – fyzická osoba – podnikatel, nepodnikatel, právnická osoba.³¹ Insolvenční soud rozhodne o prohlášení konkursu buď samostatným rozhodnutím, nebo toto rozhodnutí spojí s rozhodnutím o úpadku. Takto učiní pokud je dlužníkem osoba, u které není možné řešit úpadek reorganizací nebo oddlužením. Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

Prohlášení konkursu má zejména tyto účinky:

- přerušeni likvidace právnické osoby,
- na insolvenčního správce přechází oprávnění nakládat s majetkovou podstatou,
- nesplatné pohledávky se prohlášením konkursu považují za splatné,
- zanikají jednostranné právní úkony dlužníka týkající se majetkové podstaty,
- zanikají návrhy na uzavření smlouvy, které dlužník učinil a nebyly dosud přijaty,
- nekončí provoz dlužníkovu podniku – insolvenční správce bude zkoumat možnost pokračování v provozu podniku.

Prohlášením konkursu se přerušují rozhodčí a soudní řízení týkající se majetkové podstaty jejichž účastníkem je dlužník.

Insolvenční správce nabývá prohlášením konkursu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, která přísluší dlužníku, jakož i výkon práv a plnění povinností z toho vyplývajících. Insolvenční správce zejména vykonává akcionářská práva spojená s akciemi

³⁰ POHL, Tomáš. *Bankroty: praktické uplatnění zákona o konkursu a vyrovnání se vzory soudních žalob a podání podle novely zákona*. Sagit, 1993, 113 s. Mochovy praktické příručky. ISBN 80-857-8903-5

³¹ [online]. [cit. 2014-09-22] [HTTP://INSOLVENCNI-ZAKON.JUSTICE.CZ/OBECNE-INFORMACE/UPADEK-A-ZPUSOBY-JEHO-RESENI.HTML](http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-rezeni.html).

zahrnutými do majetkové podstaty. Dále rozhoduje o obchodním tajemství, vystupuje jako zaměstnavatel vůči dlužníkovým zaměstnancům a vede účetnictví podniku. Další nedílnou součástí funkce insolvenčního správce je soupis zjištěných přihlášených pohledávek k přípravě přezkumného jednání a schůzi věřitelů.

O zrušení konkursu rozhodne insolvenční soud v těchto případech:

- dlužníkuv úpadek nebyl dostatečně osvědčen,
- majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů,
- na návrh dlužníka se souhlasem všech věřitelů a insolvenčního správce.

K řešení menších konkursů podle rozsahu majetku a počtu věřitelů anebo k řešení konkursů vedených na majetek fyzických osob – nepodnikatelů, je určen nepatrný konkurs. Je to zjednodušený, rychlý a efektivní procesní postup. Rozhodnutí o nepatrném konkursu může insolvenční soud vydat i bez návrhu nebo ho vydat kdykoliv během insolvenčního řízení po prohlášení konkursu.³²

Reorganizace

Reorganizací rozumíme uspokojování pohledávek věřitelů při zachování chodu dlužníkovy podniku. Tento způsob je určen pro dlužníky- podnikatele. Chod dlužníkovy podniku je však omezen tzv. reorganizačním plánem, kterým se sleduje ozdravení dlužníkovy podniku a uspořádání vztahů mezi dlužníkem a věřiteli.

Reorganizace připadá v úvahu u podnikatelů, kteří:

- nejsou v likvidaci,
- nejsou obchodníky s cennými papíry,
- jejich celkový roční obrat za poslední účetní období dosáhl alespoň 50 milionů korun.

³² [online]. [cit. 2014-09-23] [Http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html](http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html).

Návrh na povolení reorganizace může podat dlužník nebo přihlášený věřitel. Tento návrh musí mimo obecné náležitosti obsahovat údaj o způsobu navrhované reorganizace a dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře majetku osob, které dlužníka ovládají.

Postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace stanovuje reorganizační plán. Účinností reorganizačního plánu se obnovuje výkon funkce valné hromady, zanikají práva věřitelů a práva třetích osob k majetku náležícímu do majetkové podstaty. V tomto plánu může být uvedeno i několik způsobů reorganizace současně. Splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatné části má za následek skončení reorganizace. Insolvenční soud poté rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech.³³

Oddlužení

Oddlužení – osobní bankrot, je naopak určeno převážně pro nepodnikatele, resp. pro osoby nemající závazky z podnikání. Jedná se zejména o dlužníky, kteří se do úpadku dostali provozem domácnosti. Insolvenční zákon však upravuje také podmínky, při jejichž splnění nebrání dluhy z podnikání řešení dlužníkovy úpadku oddlužením. Takoví dlužníci mají možnost oddlužení pokud jsou schopni uhradit alespoň 30% pohledávek svých věřitelů buď ze svých příjmů ve splátkách za 5 let (oddlužení plněním splátkového kalendáře) nebo ze zpeněžení svého majetku (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Dlužník, který splní podmínky schváleného oddlužení, může žádat, aby byl zproštěn placení zbytků svých závazků. Institut oddlužení by měl dlužníkovi umožnit „nový začátek“ a motivovat ho k aktivnímu zapojení do umořování svých dluhů. Dalším z cílů je také snížení nákladů veřejných rozpočtů na sanaci těch, kdo se ocitli v krizi.

³³ [online] [cit. 2014-09-22] [HTTP://INSOLVENCNI-ZAKON.JUSTICE.CZ/OBECNE-INFORMACE/REORGANIZACE.HTML](http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/reorganizace.html).

2.1 Postup při oddlužení

„Rozvoj úvěrového trhu s sebou přinesl i těžko potlačitelný vedlejší negativní efekt – neschopnost některých dlužníků řádně splácet. Jak postupovat v okamžiku, kdy již nejste schopni splácet své dluhy?“³⁴

Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník a to vždy současně s insolvenčním návrhem. Tento návrh se podává na zákonem stanoveném formuláři.

Podává-li insolvenční návrh dlužník, musí podat návrh na povolení oddlužení spolu s insolvenčním návrhem.

Pokud by se stalo, že věřitel by podal insolvenční návrh dříve než dlužník, může dlužník podat návrh na povolení oddlužení ve 30 denní propadné lhůtě běžící ode dne, kdy mu byl doručen věřitelův insolvenční návrh. O této možnosti musí dlužníka poučit soud.

Návrh na povolení oddlužení musí splňovat tyto náležitosti:

- musí obsahovat označení dlužníka a osoby, které jsou oprávněny za něj jednat,
- údaje očekávaných příjmů dlužníka v období následujících 5 let,
- údaje o příjmech z období posledních 3 let,
- návrh na způsob oddlužení, popřípadě sdělení, že takový návrh dlužník nevznáší.

Dlužník je povinen k návrhu o povolení oddlužení přiložit:

- seznam závazků a majetku,
- listiny, které dokládají údaje o příjmech za poslední 3 roky,
- písemný souhlas věřitele o dohodě s dlužníkem, že hodnota plnění, které obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky.

³⁴ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/154783-jak-spravne-vyhlasit-osobni-bankrot/>

Návrh na povolení oddlužení je insolvenčním soudem zamítnut, pokud je záměr uhradit své závazky shledán nepoctivým nebo jestliže je přístup dlužníka nedbalý nebo lehkomyšlný. Zamítnut bude také návrh, ze kterého je patrné, že hodnota plnění, které by při oddlužení věřitelé obdrželi, bude nižší než 30% jejich pohledávek. Spolu se zamítnutím návrhu na podání oddlužení je zároveň rozhodnuto o řešení úpadku konkursem.

V případě, že dojde k povolení oddlužení, musí dále věřitelé, případně insolvenční soud rozhodnout, jakým způsobem bude oddlužení probíhat. Usnesení o schválení oddlužení zavazuje všechny dotčené – dlužník, věřitelé (včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali). V usnesení jsou obsaženy důležité informace pro další etapy řízení jako je způsob oddlužení, určení majetku, osobu insolvenčního správce nebo splátkový kalendář. Účinnost rozhodnutí nastává zveřejněním v insolvenčním rejstříku.³⁵

Insolvenční zákon upravuje dva možné způsoby oddlužení – zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění pomocí splátkového kalendáře. Rozhodnutí o způsobu oddlužení je ponechána no nezajištěných věřitelích. Věřitelé hlasují o způsobu oddlužení na své schůzi, nebo mimo ni. Výsledek tohoto hlasování je podkladem pro rozhodování insolvenčního soudu, který však musí oddlužení nejdříve schválit.

První možností oddlužení je zpeněžení majetkové podstaty, které se vztahuje na současný majetek dlužníka, nikoli majetek, který dlužník předpokládá získat v budoucnu, ani majetku, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení. Insolvenční soud musí v tomto případě označit majetek náležící do majetkové podstaty.

Druhou možností oddlužení je plnění splátkového kalendáře. Na rozdíl od oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se při plnění splátkového kalendáře zatíží dlužníkův budoucí příjem. Po dobu 5 let musí dlužník ze svého příjmu hradit splátky na úhradu pohledávek svých nezajištěných věřitelů podle daného poměru. Po tuto dobu je dlužník povinen konat výdělečnou činnost a pokud je nezaměstnaný, musí usilovat o získání příjmu. V případě, že dlužník něco zdědí nebo dostane darem, musí tyto hodnoty vydat insolvenčnímu správci, který je zpeněží a tento výtěžek použije k mimořádným splátkám

³⁵ [online]. [cit. 2014-09-22] [HTTP://INSOLVENCNI-ZAKON.JUSTICE.CZ/OBECNE-INFORMACE/ODDLUZENI.HTML](http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html).

nad rámec splátkového kalendáře. Žádný z věřitelů nesmí být dlužníkem zvýhodňován. Zajištění věřitelé mají možnost se uspokojit z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění.

V případě oddlužení končí insolvenční řízení rozhodnutím o splnění oddlužení, proti němuž není možné se odvolat. Insolvenční řízení právní mocí tohoto rozhodnutí končí. Dlužník má pak nárok podat soudu návrh na osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, které se vztahuje i na pohledávky, ke kterým vůbec přihlíženo nebylo. Platí tedy, že všechny dluhy z minulosti až do momentu schválení oddlužení jsou smazány. Soud však může osvobození dlužníkovi také odebrat na návrh některého z věřitelů, který by namítal, že k oddlužení došlo na základě podvodu anebo v případě, že dlužník zvýhodnil některé věřitele.³⁶

2.2 Příklady scénářů průběhu insolvenčního řízení

V insolvenčním rejstříku jsou volně přístupné údaje jednotlivých případů, se kterými se může každý seznámit. Ukazují nám i takové podrobnosti jako například příjmy jednotlivých dlužníků. Z těchto záznamů je patrné i to, že návrh nemusí vždy dopadnout podle představ dlužníka.

Odmítnutí návrhu pro formální nedostatky

Dne 18. ledna 2013 byl do liberecké pobočky Krajského soudu v Ústí nad Labem doručen insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení. Dlužník, pan Jan, v návrhu uvedl, že má 6 věřitelů, vůči kterým má 12 závazků v celkové výši 1.044.464 Kč. Dále uvedl, že veškeré závazky jsou minimálně 3 měsíce po splatnosti a že není schopen je platit.

Do návrhu řešení úpadku pomocí oddlužení dlužník uvedl, že výše jeho příjmů činí 34.849 Kč a že je zatížen jednou vyživovací povinností ve výši 4000 Kč. Dlužník navrhl měsíční možnou splátku ve výši 16.015 Kč. Pokud by pan Jan po dobu 5 let splácel každý měsíc výše uvedenou částku, uhradil by svým věřitelům za tuto dobu částku v celkové výši

³⁶ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

960.920 Kč (více než 30% závazků).

Insolvenční návrh byl však dne 21. ledna 2013 usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem odmítnut z důvodu chybějících údajů o splatnosti kteréhokoli ze závazků.

Dne 4. června 2013 podal dlužník opět insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení, ve které opět chyběly údaje o splatnosti kteréhokoli ze závazků, a proto byl Krajským soudem v Ústí nad Labem znovu odmítnut.

Potřetí podal pan Jan insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení dne 2. srpna 2013. Tento návrh byl již soudem přijat, ale i přesto byl dlužník nejprve vyzván, aby doplnil svůj návrh o vypořádání společného jmění manželů. Dlužník tak učinil a dne 3. prosince 2013 Krajský soud v Ústí nad Labem návrhu vyhověl a insolvenční soud povolil řešení úpadku dlužníka pomocí oddlužení. Soud dále schválil oddlužení dlužníka pomocí splátkového kalendáře.³⁷

Nejdříve úpadek a poté oddlužení

Dne 10. srpna 2012 byl insolvenčnímu soudu doručen věřitelský insolvenční návrh od Komerční banky a.s. podaný na paní Kláru, ve kterém je uvedeno, že paní Klára dluží Komerční bance a.s. částku v celkové výši 1.204.718,50 Kč. Dále je v insolvenčním návrhu uvedeno, že dlužnice zajistila svůj závazek zástavními právy k nemovitostem.

Na základě věřitelského insolvenčního návrhu bylo dne 15. srpna 2012 zahájeno insolvenční řízení dlužníka. Dne 22. února 2013 podala paní Klára návrh na povolení oddlužení, který byl Krajským soudem v Ústí nad Labem odmítnut. Úpadek však zajištěn byl a na majetek paní Kláry byl vyhlášen konkurs jako způsob řešení úpadku. Paní Klára tedy podala odvolání, ve kterém navrhuje, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení anebo aby napadené usnesení změnil. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl, že se usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ruší a věc v tomto rozsahu vrací zpět k dalšímu projednání a rozhodnutí.

³⁷ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=3bbe13b3-994c-4bed-9a71-105299c31b65

Paní Klára poté Krajskému soudu v Ústí nad Labem podala dne 26. července 2013 nový návrh na řešení úpadku pomocí oddlužení. Jelikož Krajský soud v Ústí nad Labem tentokrát shledal, že paní Klára splňuje podmínky oddlužení, bylo dne 23. října 2013 návrhu vyhověno a řešení úpadku pomocí oddlužení bylo povoleno. Soud dále povolil oddlužení dlužníka pomocí splátkového kalendáře.³⁸

³⁸ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=6f7a77e4-a5b2-4940-aeb0-cd4ce2538b9a

3 VÝVOJ ZADLUŽENOSTI V ČR

V této kapitole se budeme zabývat problematikou zadlužování domácností, vysvětlením základních pojmů souvisejících se zadlužením a dále pak grafy zachycujícími tuto problematiku.

Prvním z pojmů je dluh. Dluh je položka vytvářející dlužníkovi povinnost uhradit věřiteli dlužnou částku. Může vzniknout například nákupem zboží nebo služeb, na které kupující nemá dostatečné množství vlastních finančních prostředků. Platí je tedy ze zprostředkované půjčky.³⁹

Zadlužení je pojem označující skutečnost, kdy dlužník k financování používá zdroje cizí. Zadlužení napomáhá zdravé ekonomice, protože lidem umožňuje uspokojování jejich potřeb.⁴⁰

Předlužení se situace, kdy má dlužník více věřitelů a zároveň hodnota jeho splatných závazků je vyšší než hodnota jeho veškerého majetku.⁴¹

Za poslední dobu zaregistrovaly české domácnosti několik různých období, která změnila způsob, jakým domácnosti disponují se svými penězi. Nejpatrnější změnou byl silný náklon k větší spotřebě zboží a služeb, kterou vyvolaly pestré podněty a touhy občanů. Dostatečným růstem příjmů občanů bylo možno tyto touhy po zboží a službách uspokojit. Na začátku roku 2004, kdy česká ekonomika rozkvétala, byl nejvíce zjevný nárůst příjmů domácností.

Nedílnou součástí každé ekonomiky je také krize. Ačkoli podoba krize se může stát od státu lišit, příčiny bývají často velice podobné – přehřátí ekonomiky (cenové bubliny na trzích), přebytek likvidity, vysoký růst úvěrů a podceňování rizik. Dopady krize můžeme vidět například na zvyšující se nezaměstnanosti, poklesu zahraničního obchodu nebo poklesu růstu hrubého domácího produktu. Již od roku 2001 byly USA v nerovnováze a tím se v podstatě odstartovala krize. I přes to, že v USA začaly přicházet větší problémy až na

³⁹ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://ucetnictvi-mzdy.studentske.cz/2008/06/definice-dluhu.html>

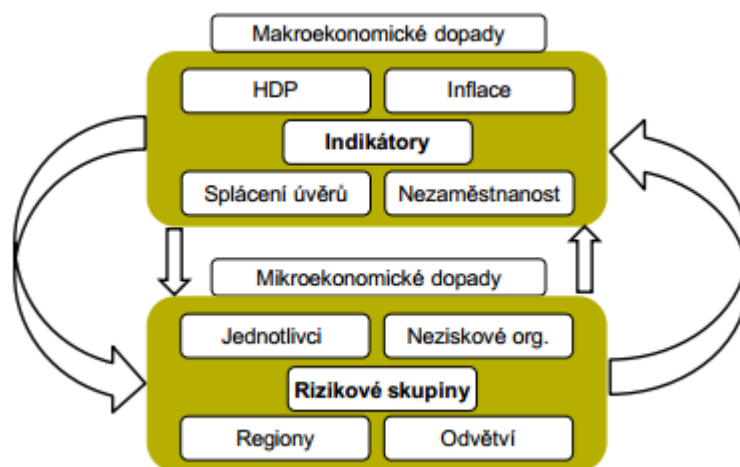
⁴⁰ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/zadluzenost>

⁴¹ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p899-predluzeni.aspx>

začátku roku 2008, USA se do makroekonomické nestability dostaly již v roce 2002, což vlastně odstartovalo krizi. Projevem této krize bylo právě rostoucí zadlužování domácností, vzrůstající deficit zahraničního obchodu a vnitřní nerovnováha. Masivní nesplácení hypoték vedlo k tomu, že se americký finanční sektor stal nestabilním a nakonec se problémy rozšířily po celém světě. Toto vedlo k převzetí bank státem, bankrotům bank, zvýšení pojištění depozit, atd.

Celosvětová krize má dva hlavní vzájemně se ovlivňující dopady. Prvním z těchto dopadů je dopad makroekonomický, což znamená především dopady krize na inflaci, nezaměstnanost, HDP a splácení úvěrů. Mezi mikroekonomické zařadíme hlavně dopady na jednotlivé oblasti ekonomiky a její rizikové skupiny.

Obrázek 1: Makroekonomické a mikroekonomické důsledky krize

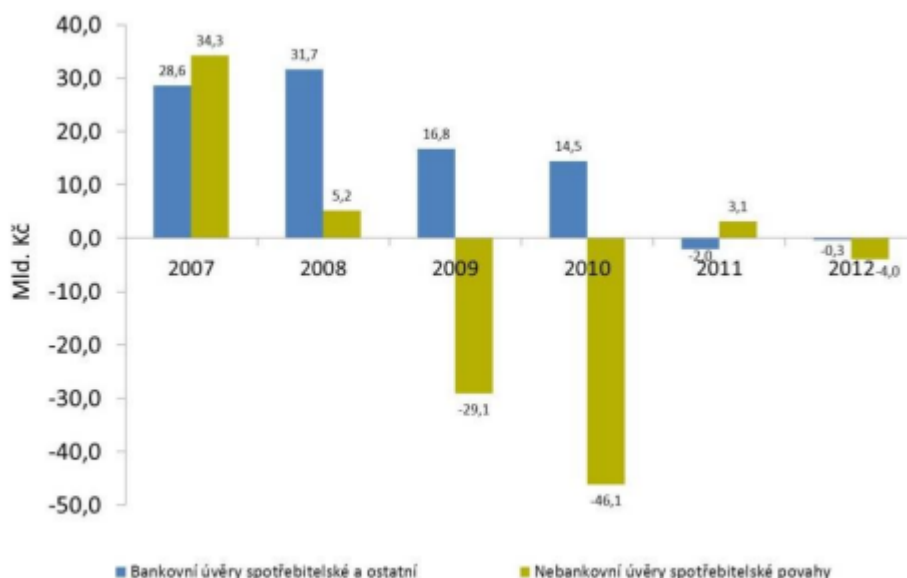
Zdroj⁴²

Celosvětová krize měla samozřejmě dopad i na zadlužování domácností v České republice. Na spotřebu a způsobilost domácností splácet dříve přijaté závazky působil negativně zhoršující se stav na trhu práce. Finanční zálohu domácností omezovaly klesající výše příjmů a zároveň neklesající výše úrokových nákladů. V roce 2009 poklesl i vzrůst

⁴² [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

objemu bankovních půjček oproti předešlým rokům – v roce 2008 se stavy úvěrů domácnostem zvýšily o 143,9 mld. Kč, naproti tomu v roce 2009 se zvýšily jen o 53,9 mld. Kč. Tento pokles způsobila za prvé nižší schopnost přijímat další závazky, za druhé vyšší opatrnost poskytovatelů z důvodu jejich vyšší rizikovosti. Tento pokles se rozdílně odrazil na nebankovních a bankovních poskytovatelích půjček. Objem bankovních půjček českým domácnostem se v roce 2009 zvýšil o 16,5 mld. Kč. Naproti tomu objem nebankovních půjček klesl o 29 mld. Kč. Tento pokles pokračoval i v roce 2010.

Obrázek 2: Změna stavu spotřebitelských úvěrů za období 2007 – 2012

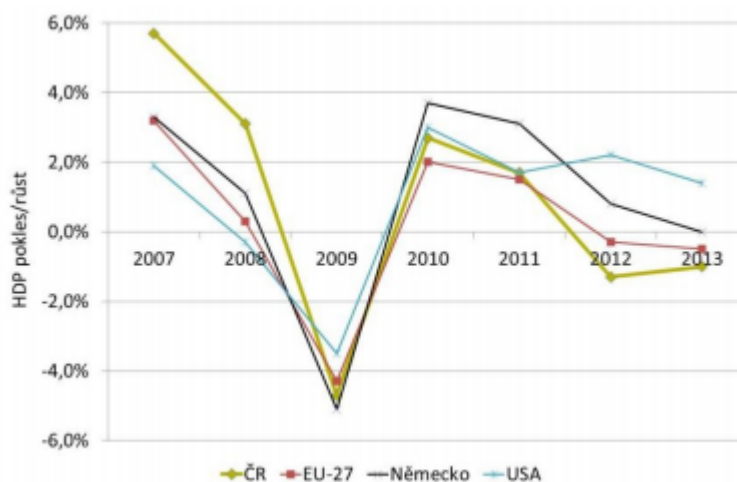

Zdroj⁴³

Další zadlužování českých domácností bude záviset jak na celosvětových, tak i na lokálních makroekonomických podmínkách, protože česká ekonomika je exportně orientovaná a malá. Následující graf znázorňuje pokles makroekonomické síly výkonnosti České republiky a dalších zemí.

⁴³ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

Obrázek 3: Dynamika vývoje HDP v České republice a dalších zemích

Zdroj:⁴⁴

Hospodářská politika naší vlády v současné době působí na českou ekonomiku. Snižování schodku státního rozpočtu je legitimní, avšak postup jeho uskutečnění naší vládou je stále problematický. Tím je ekonomický růst v České republice negativně ovlivněn.

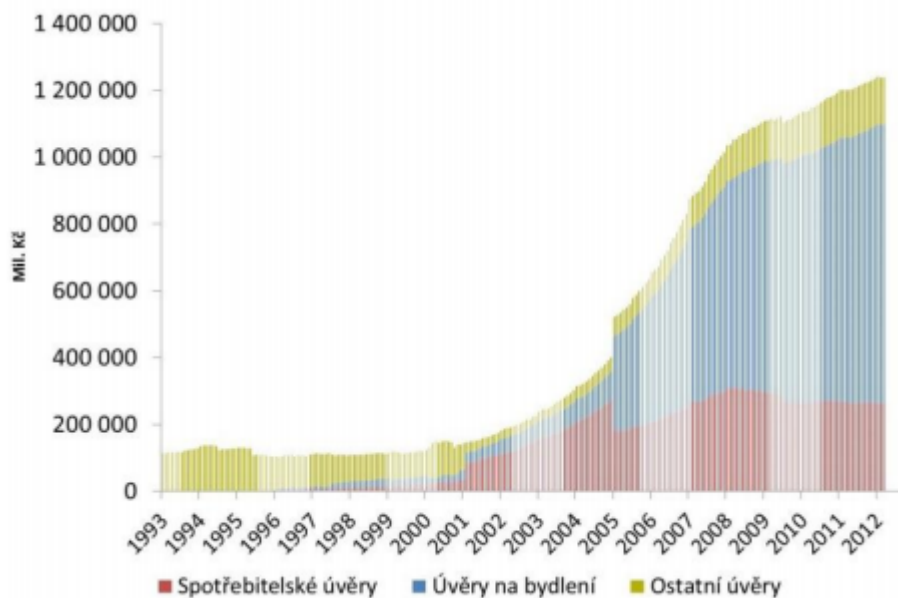
Zadlužování českých domácností v souvislosti s vývojem EU

Ekonomika České republiky se s ekonomikou zemí Evropské unie sbíhá na několika úrovních, jako je například finanční konvergence neboli sbíhavost. Je výsledkem nízkého pronikání finančních produktů na český trh. Toto se však v budoucnosti s největší pravděpodobností změní a můžeme očekávat sblížení těchto trhů. Hybnou silou motoru vývoje produktů, jakými jsou např. Spotřebitelské úvěry a

⁴⁴ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

hypotéky, je ona penetrační mezera finančních produktů. Následující obrázek ukazuje, že penetrace úvěrů v minulých letech podstatně vzrostla.

Obrázek 4: Vývoj zadluženosti domácností ČR za období 1993 - 2012

Zdroj⁴⁵

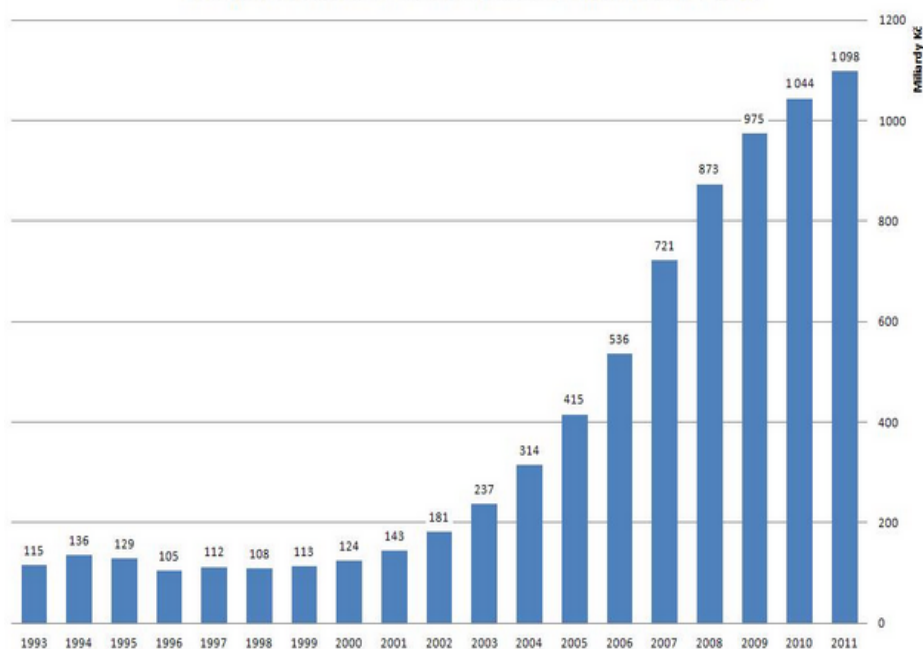
Současnost

České domácnosti k 31.12.2011 celkem dlužily 1,098 bilionu korun. Výše úvěrů byla takřka desetkrát vyšší než v roce 1993. Po příchodu nového tisíciletí jsme mohli sledovat největší rozmach zadlužení. Poptávka po půjčkách byla vysoká, neboť ekonomice se velmi dařilo.⁴⁶

⁴⁵ [online]. [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

⁴⁶ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

Obrázek 5: Úvěry domácnostem ČR za období 1993 – 2011

Zdroj:⁴⁷

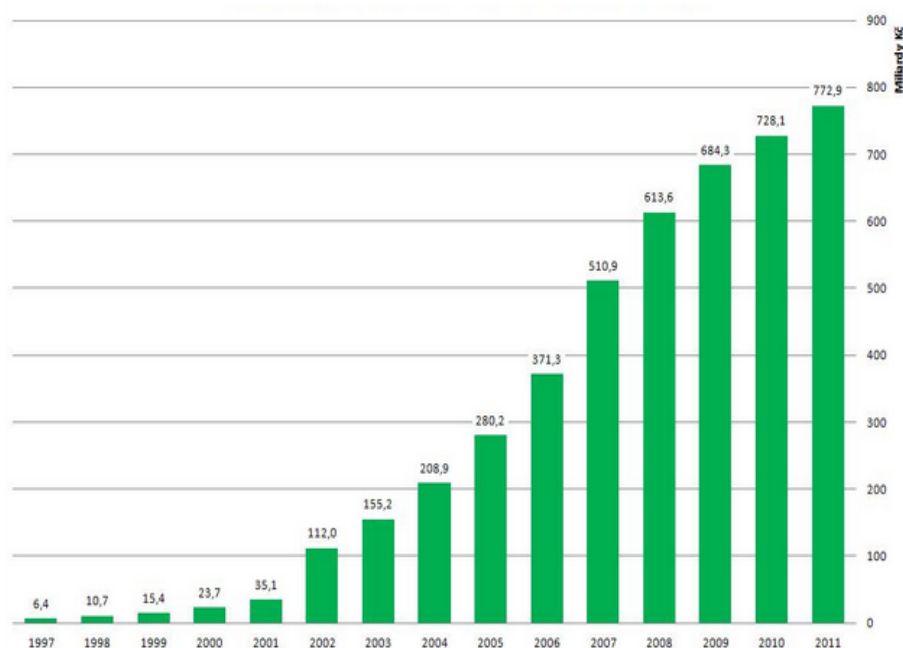
Úvěry na bydlení

Podstatnou součást (zhruba 70% celkového objemu úvěrů) zadlužení domácností tvoří úvěry na bydlení – novodobé finanční produkty, za pomoci kterých lidé financují své bytové potřeby. Tyto úvěry můžeme dělit na dva typy – úvěry nízké sumy bez ručitele či zástavy a úvěry vysoké (až milionové) sumy se zástavou nemovitosti.⁴⁸

⁴⁷ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>

⁴⁸ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/uvery-na-bydleni>

Obrázek 6: Úvěry na bydlení za období 1997 – 2011

Zdroj:⁴⁹

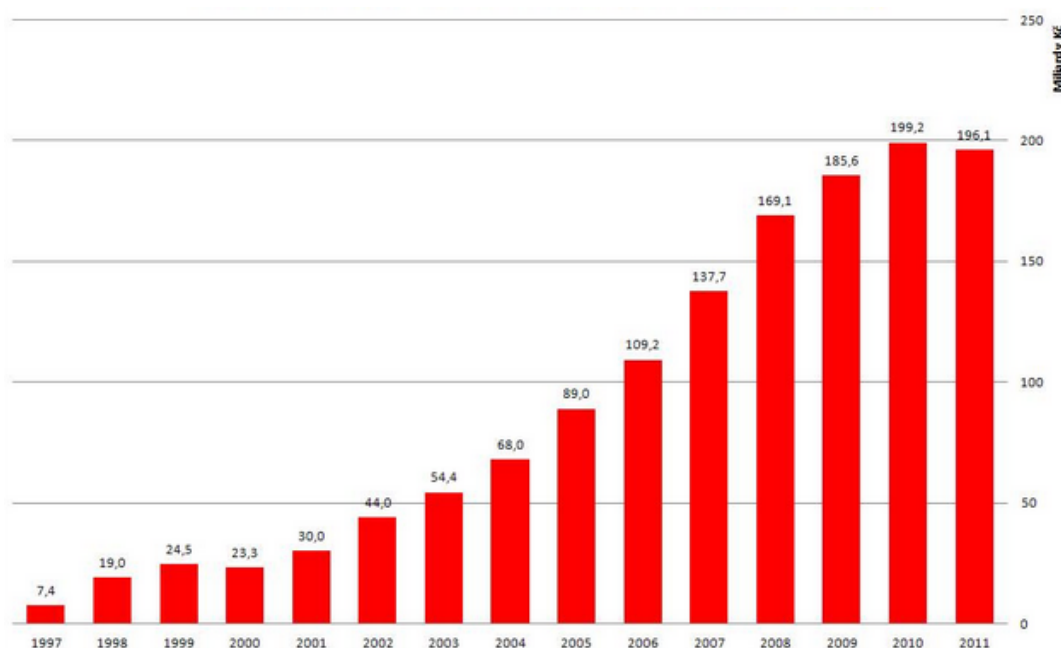
Spotřebitelské úvěry

O spotřebitelských úvěrech se v souvislosti se zadlužováním hovoří nejčastěji. Celkově však tvoří asi pětinu objemů úvěrů domácnostem. Jde v podstatě o velmi jednoduše dosažitelný úvěr, který můžeme dostat například přímo v obchodě, ve kterém nakupujeme. Stačí si vybrat zboží, s doložením dokladů podepsat smlouvu a peníze jsou naše.⁵⁰

⁴⁹ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>

⁵⁰ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/80271-co-je-to-spotrebitelsky-uver>

Obrázek 7: Spotřebitelské úvěry za období 1997 – 2011

Zdroj:⁵¹

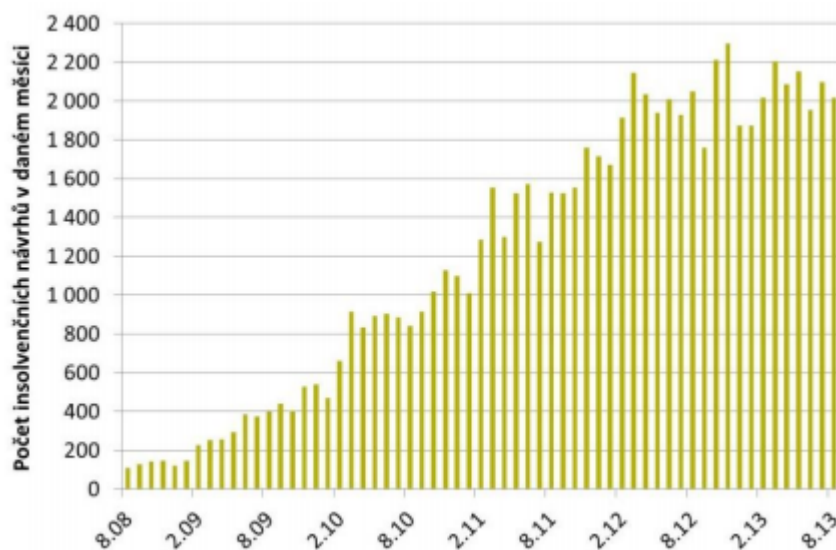
Důsledky – zvyšující se počet bankrotů

Zvyšující se počet osobních bankrotů (insolvenčních návrhů) je následkem přílišného a nepromyšleného zadlužování. V roce 2008, kdy byl institut insolvenčního řízení na fyzické osoby zaveden, bylo podáno 1936 insolvenčních návrhů. V roce 2011 se počet téměř sedmnáctkrát zvýšil na 17.600 návrhů a v roce 2012 bylo podáno dokonce až 28.830 návrhů. V roce 2013 však tento počet o 2% procenta klesl. Do budoucna lze ale z důvodu klesajících příjmů domácností a neklesajících úrokových nákladů očekávat další nárůst počtu domácností, které se dostanou do insolvence.⁵²

⁵¹ Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>

⁵² [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

Obrázek 8: Vývoj insolvenčních návrhů FO za období 2008 – 2013

Zdroj⁵³

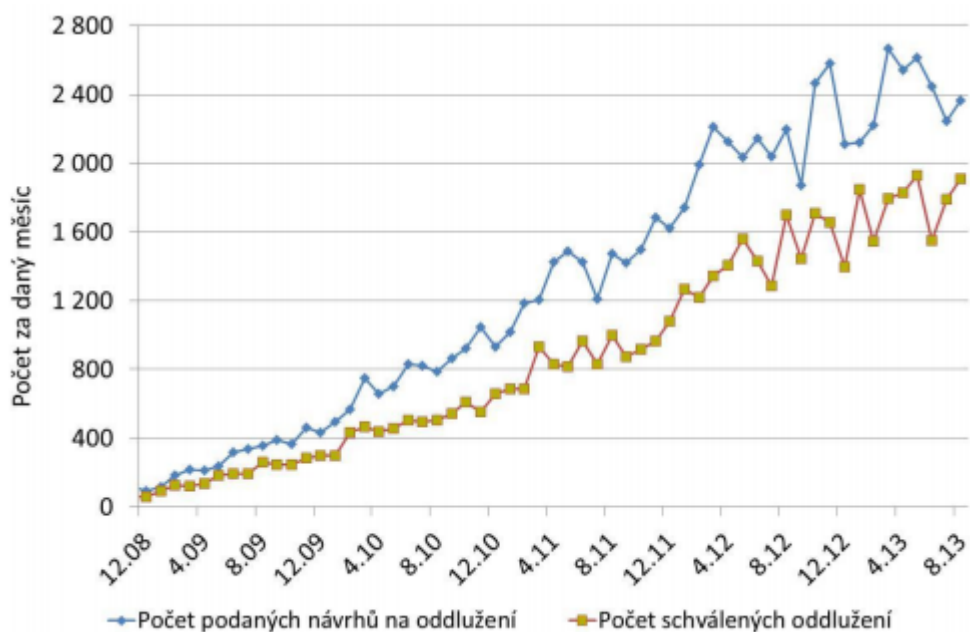
V následujícím grafu vidíme, kolik z podaných insolvenčních návrhů na oddlužení bylo soudy skutečně povoleno. Poradenské společnosti velmi často využívají institut oddlužení ke svému prospěchu, nikoli k prospěchu zadlužených osob, jak tvrdí. Nabízejí služby jako je restrukturalizace dluhů, které by měly vést k vylepšení dlužnickovy situace smlouvením nového splátkové kalendáře nebo oddlužení pomocí osobního bankrotu. Výsledek je ovšem takový, že dlužník místo toho, aby své peníze ušetřil, tak utratí na úrocích ještě mnohem více, než by utratil u dluhu původního.

Snížující se počet exekucí není pravděpodobně důsledkem lepší platební morálky dlužníků, ale může být odrazem právě toho, že si lidé hledají „pomoc“ u nebankovních institucí a dále u těch, které jsou zmíněny v předchozím odstavci. Podle exekutorské komory jsou dlužníky většinou lidé ve věku od 20 do 35 let, jejichž dluhy jsou nejčastěji v řádech stokorun. Jde o pokuty městské policii, dopravním podnikům, atd. Druhou skupinou jsou pak důchodci, u kterých se počet exekucí rok od roku zvyšuje. V roce 2012

⁵³ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

mělo exekuci na důchody přes 80 tisíc českých důchodců.⁵⁴

Obrázek 9: Oddlužení a osobní bankroty za období 2008 – 2013

Zdroj⁵⁵

⁵⁴ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

⁵⁵ [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

4 OSOBNOST DLUŽNÍKA

K zadlužování může vést velmi mnoho různých vnějších a vnitřních příčin. Tyto příčiny nalezneme v různých oblastech osobního života jedince a mohou se u určitého jedince promítat v rozličné míře. Mohou to být například mikroekonomické a makroekonomické příčiny, sociální příčiny a také osobnostní okruh, ve kterém se daný jedinec pohybuje. Každý dlužník je však jedinečný stejně tak, jako je jedinečný každý člověk na této planetě. Každého jedince ovlivňují jiné skutečnosti a každý z nich je schopen tyto skutečnosti přiměřeně změnit nebo vyloučit.

Dlužníky, kteří se dostanou do situace, kdy osobní bankrot je jejich jediným východiskem, můžeme obecně rozdělit do tří skupin.

První skupinou jsou dlužníci, kteří se rozhodují racionálně, což znamená, že se zadluží z důvodu, který je pro ně de facto životně důležitý. Jsou to lidé, kteří mají většinou nízké příjmy a finanční půjčky použijí například na opravu střechy domu, koupí nové ledničky nebo zaplacení školy svým dětem. Osoby řadící se do této skupiny mají přesně vypočítané, jak dlouho a z jakých příjmů budou finanční půjčku splácet, a dopředu vědí, že jsou toho opravdu schopni.

Do druhé skupiny řadíme zejména dlužníky, kteří touží po lepší životní úrovni, než kterou si mohou ve skutečnosti dovolit, protože jim to výše jejich příjmů nedovoluje. Jsou to lidé, kteří se například ocitnou v nové životní situaci, jako je změna zaměstnání nebo příchod na vysokou školu. Tito dlužníci si půjčují z důvodu potřeby vlastnit drahý mobilní telefon, značkové oblečení nebo obuv. Chtějí si v novém kolektivu připadat dobře. Většinou se nejedná o vysoké částky, půjčují si proto u společností poskytujících spotřebitelské úvěry. Avšak i 10 000 korun je pro tyto dlužníky velmi problematické splatit. Největším problémem je, že lidé toužící po lepších věcech dopředu nepřemýšlejí, jak budou půjčku splácet, protože se s novou životní situací nedokáží dost dobře obeznámit. Může se tedy poté stát, že přijdou o zaměstnání a nebudou mít z čeho platit. Z tohoto důvodu si pak půjčí další peníze pro vyrovnání první půjčky a tím roztáčí spirálu dluhů, ze které je ale velice obtížné se dostat.

Poslední skupinou jsou většinou mladí dlužníci mající poměrně vysoké příjmy, dobré rodinné zázemí i povědomí o finanční gramotnosti – vědí tedy, že pokud si půjčí peníze, musí mít prostředky na jejich zpětné splácení. U těchto lidí se většinou setkáváme se zadlužením prostřednictvím lákavých kreditních karet od bankovních institucí. Pro dlužníky většinou není problém půjčku splácet. Mají ale potřebu stále větších finančních prostředků pro uspokojování svých „rozmarů“. Ze spirály dluhů se tedy spíše dostat nechtějí, než nemohou, protože si na tento pohodlný způsob života zvykli. Důvodem zde není půjčka na novou pračku, kterou už nelze opravit. Je to potřeba koupit si nové šaty na ples nebo nakoupit přehnaně drahé vánoční dárky. Nemají potřebu své finance nijak hlídat či kontrolovat. Problémem zde je, že velmi jednoduše může nastat situace, kdy dlužník dluhy nikdy úplně nevyrovná a raději přemýšlí, jak peníze utratit.

Statistiku dlužníků analyzuje od roku 2001 exekutorský úřad Přerov JUDr. Tomáše Vrány, který patří mezi největší exekutorské úřady v České republice (realizuje cca 70 % exekucí na Moravě a 30 % na území Čech). Následující informace jsou čerpány ze serveru www.exekuce.cz, který tato společnost provozuje.

Podle údajů dostupných na tomto serveru se nejvyšší počet exekucí týká mužů ve středních letech s bydlištěm v Moravskoslezském kraji, přičemž průměrná výška dluhu pak činí více než 83 tisíc korun. Poměr zadlužených mužů a žen je 2:1. Exekutorský úřad Přerov JUDr. Tomáše Vrány za rok 2013 vykonal 56 602 exekucí. Oproti minulým letům poklesla v roce 2013 zadluženost žen.

Typický profil dlužníka se za posledních deset let prakticky nemění. Nejčastěji se jedná o muže okolo čtyřiceti let s bydlištěm v ostravském regionu. Novým trendem posledních let je snižující se věk dlužníků. Tento fakt lze vysvětlit čím dál častějším zadlužováním mladých lidí především v době studií. Tyto dluhy si pak přenášejí do začátku svého pracovního života a kvůli nízkým nástupním platům je nejsou schopni umořit.⁵⁶

Existuje však podstatný rozdíl mezi charakteristikou tzv. „typického jedince v exekučním řízení“ a osobami, které podávají žádosti o osobní bankrot. Česká televize

⁵⁶ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.exekuce.cz/o-exekucich.htm>

ve své hlavní zpravodajské relaci ze dne 8. března 2014 uveřejnila výsledky průzkumu společnosti STEM, podle níž je typickým žadatelem o osobní bankrot žena ve věku 30-35 let, která v průměru dluží na třinácti různých půjčkách okolo 300 000 Kč a své závazky nezvládá splácet přibližně po dobu jednoho roku.

Z uvedených údajů vyplývá, že nejvíce postihují finanční problémy osoby po třicátém roku věku. Jednou z příčin je zřejmě vysoká rozvodovost této věkové skupiny a s ní spojené finanční vyčerpání. „*V české republice se nejčastěji rozvádějí lidé okolo 30. roku života - 38,8% mužů a 39,5% žen se rozvedlo v období od 25 do 35 let. K rozvodu dochází nejčastěji po uplynutí 3-4 let manželství.*“⁵⁷

Obecně se dá životní období okolo třiceti let (ve kterém největší část zadluženosti vzniká) charakterizovat jako „.....období bilancování, kdy lidé mají tendenci směřovat k nějaké změně: partnera, zaměstnání, bydliště atd.“⁵⁸

Tyto změny s sebou v naprosté většině přinášejí zvýšené finanční zatížení jednotlivce (či páru popř. rodiny), jehož následky v podobě půjček pak provází dlužníky po několik dalších let. Jak vyplývá ze statistik, jejich umořování je často problematické.

⁵⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 3. Praha: Portál, 444 s. ISBN 80-717-8678-0, str. 31

⁵⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 3. Praha: Portál, 444 s. ISBN 80-717-8678-0, str. 358

5 FINANČNÍ GRAMOTNOST

*”Do pojmu Finanční gramotnost zahrnujeme soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan je pak ten, který se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.”*⁵⁹ Jako finančně gramotného lze tedy označit jedince, který je schopen kompetentně spravovat své peněžní prostředky na běžném účtu hotovostními a bezhotovostními transakcemi, využívá platební nástroje, v principu rozumí cenovým mechanismům a inflaci, je schopen vést a spravovat rodinný rozpočet, stanovovat finanční cíle a zvládat životní situace z finančního hlediska.

V jakém rozsahu je šíření informací z oblasti finanční gramotnosti nutné napříč populačními vrstvami, se ukázalo hlavně ve spojení se ekonomickou krizí, která přímo či nepřímo dotkla všech věkových skupin obyvatelstva.

Další z možných definic nám říká, že *„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se situace.”*⁶⁰

Definici finanční gramotnosti lze rozdělit na 3 složky, kterými jsou cenová, peněžní a rozpočtová gramotnost.

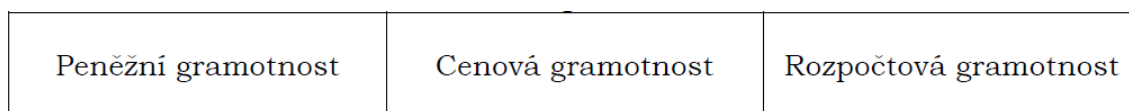
- Cenová gramotnost - znalosti cenových mechanismů a inflace.
- Peněžní gramotnost - schopnost správy hotovostních a bezhotovostních peněz a správu nástrojů k tomu určeným

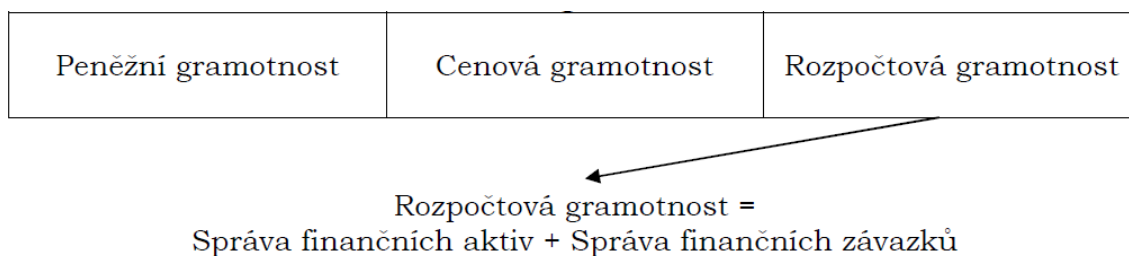
⁵⁹ [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnost.eu/stranka/clanky-a-informace/slovník-vyrazu/12/>

⁶⁰ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

- Rozpočtová gramotnost – schopnost správy osobního nebo rodinného rozpočtu a dále správy finančních aktiv a závazků.⁶¹

Obrázek 10: Složky finanční gramotnosti

 Rozpočtová gramotnost =
 Správa finančních aktiv + Správa finančních závazků

Zdroj:⁶²

Obecně tedy lze říci, že finančně gramotný je člověk, který:

- Plánuje osobní výdaje nejméně měsíc dopředu, v závislosti na výši svých příjmů a závazků,
- vytváří osobní/rodinný rozpočet a sleduje jeho plnění,
- rozumí zásadním rozdílům mezi finančními produkty,
- zná rozdíl mezi kartou kreditní a debetní,
- zvažuje různé nabídky a informace týkající se finančních produktů, o které má zájem (spotřebitelský úvěr),
- má přinejmenším představu o aktuálním stavu vlastních peněz a způsobu jejich získávání,
- ví jak výhodně spořit a investovat,

⁶¹ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

⁶² [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/skolni-financni-vzdelavani>

- již uvažoval nad možnostmi finančního zajištění ve stáří,
- umí řešit případný finanční deficit,
- je zajištěný před případnými riziky, a
- bere v úvahu možnost ztráty svého hlavního příjmu.⁶³

Naproti tomu finančně negramotný člověk, který nezná základní principy, jak funguje současná ekonomika, připravuje sám sebe o peníze. Fakt, že finančně negramotných občanů je v České republice poměrně mnoho, je největším nebezpečím a slabinou současné společnosti.⁶⁴

Od „výplaty k výplatě“ přežívá velmi mnoho domácností, a to z důvodu, že jsou zatíženy investicemi do nepotřebných finančních produktů a nepřínosnými půjčkami.⁶⁵

Trest za finanční negramotnost (nevědomost jak s penězi nakládat), může být prostřednictvím neviditelné ruky trhu velmi nelítostný. K co nejrychlejšímu odstranění tohoto nedostatku by nás mělo motivovat povědomí o tom, že lidí s touto zkušeností je na světě již velmi mnoho.⁶⁶

Zvyšující se počet osobních bankrotů a exekucí vzniká v důsledku zhoršující se finanční situace českých domácností. Naprostá většina občanů totiž nevěnuje pozornost čtení smluv, které podepisují, a tím nevědomě přicházejí o svoje finance.⁶⁷

⁶³ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

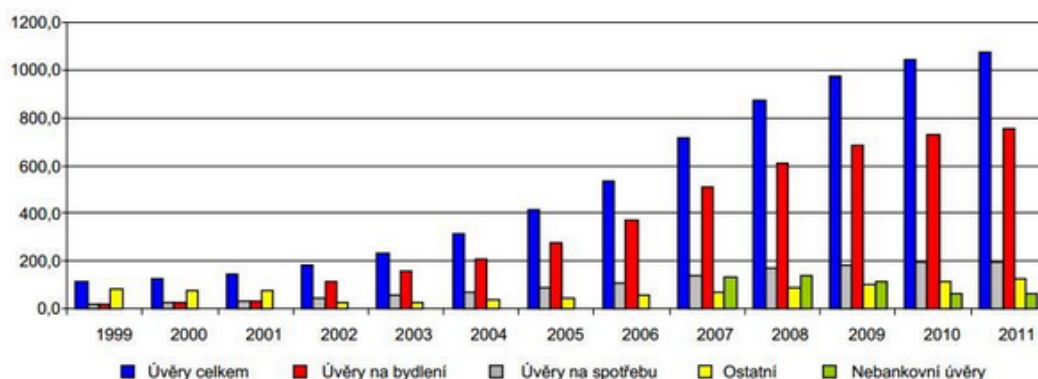
⁶⁴ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financi-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

⁶⁵ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Nez-zacnete-podnikat/financi-negramotnost-je-nezbytnosti-pro-uspesne-podnikani-video.html>

⁶⁶ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financi-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

⁶⁷ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: http://www.gamepark.cz/financi_gramotnost_v_cr_771722.htm

Obrázek 11: Zadluženost českých domácností za období 1999 – 2011

Zdroj⁶⁸

V grafu vidíme vývoj zadluženosti českých domácností od roku 1999 do roku 2011.

5.1 Finanční gramotnost do škol

Spravování osobních či rodinných financí není dost dobře možné bez orientace ve světě finančních produktů a nabídek. Z toho důvodu se do škol začala zavádět výuka finanční gramotnosti. V první řadě je důležité, aby žáci středních i základních škol měli představu o své finanční budoucnosti. Dalším důležitým cílem je naučit žáky správně zacházet s penězi.

Ministerstvo školství a tělesné výchovy společně s ministerstvem financí již od roku 2006 vážně přemýšlí nad výukou finanční gramotnosti na základních a středních školách, neboť posílení finanční gramotnosti českých občanů je nezbytné.⁶⁹

„Vláda České republiky svým unesením č. 1594 ze dne 7. prosince 2005 uložila ministru financí, ministryni školství, mládeže a tělovýchovy a ministru průmyslu a

⁶⁸ [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: http://www.gamepark.cz/financi_gramotnost_v_cr_771722.htm

⁶⁹ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financi-vzdelavani/skolni-financi-vzdelavani>

*obchodu připravit do 30. září 2006 systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách (dále jen „SBFG“).*⁷⁰

System budování finanční gramotnosti byl vytvořen skupinou složenou ze zástupců ministerstva průmyslu a obchodu, financí, školství, mládeže a tělovýchovy a organizacemi jimi řízenými jako je Výzkumný ústav pedagogický a Národní ústav odborného vzdělávání.

V září 2006 byla vyhotovena první verze SBFG, která byla poté implementována v podobě návrhu prvních standardů finanční gramotnosti. V současné době již máme druhé znění SBFG, které rozvíjí rozsáhlejší Strategii finančního vzdělávání.⁷¹

Cílem toho projektu je posílení úrovně finanční gramotnosti občanů a poskytnutí potřebných informací, které jim pomohou se lépe orientovat ve finančních službách a produktech. Občané díky tomu budou schopni efektivněji nakládat se svými financemi. Projekt je mezi občany šířen jak v rámci počátečního vzdělávání (základní a střední školy), tak v rámci vzdělávání celoživotního.

V roce 2008 byla Národním ústavem odborného vzdělávání vydána publikace *Finanční gramotnost obsah a příklady z praxe škol*. Tato publikace slouží učitelům k promítnutí finanční gramotnosti do výuky a zároveň jim samotným k seznámení se s příslušnou problematikou. Učitelům na základních školách tato publikace představuje základy finanční gramotnosti, za použití kterých připravují učitelé své žáky na výuku na střední škole Naproti tomu učitelům středních škol tato publikace ukazuje, jaké konečné dovednosti by si měli jejich žáci osvojit.⁷²

V publikaci najdeme převážně obsahové otázky, neslouží jako učebnice a z toho důvodu je text pojat jako objasnění problematiky finanční gramotnosti. Základními oblastmi, do kterých je tato publikace rozčleněna jsou:

⁷⁰ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financi-vzdelavani/skolni-financi-vzdelavani>

⁷¹ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financi-vzdelavani/skolni-financi-vzdelavani>

⁷² AL], Petr Klínský ... [et]. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 978-808-7063-132

- Výkladový text – cíl kladen na problematiku finanční gramotnosti, která se vyučuje na základních školách, například v matematice nebo vlastivědě. Tento výkladový text je určen pro učitele a je možno ho přizpůsobit stáří žáků.
- Ukázky metodického zpracování – dodatek publikace a návrhy pro vyučovací techniku. Toto zpracování vytvořili učitelé základních a středních škol.
- Doplnkové podklady – odkazuje na další možné prameny, ze kterých mohou učitelé při výuce čerpat.

V publikaci také najdeme příklady potřebné k pochopení této problematiky jako například na obrázku níže, který nám ukazuje vzorové sestavení rodinného rozpočtu.⁷³

⁷³ AL], Petr Klínský ... [et]. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 978-808-7063-132

Obrázek 12: Příklad sestavení domácího rozpočtu

Příklad: Rozpočet celé domácnosti si můžeme představit na naší modelové rodině. Budeme ho sestavovat za všechny její členy.

Osobní příjmy		Osobní výdaje	
Pravidelné		Pevné	
čistá mzda p. Petráka	13 370	nájemné	8 000
podnikání p. Petráka	8 130	splátka půjčky	5 000
rodičovský příspěvek	7 600	penzijní připojištění	1 000
starobní důchod	8 400		
mezisoučet	37 500	mezisoučet	14 000
Nepravidelné		Kontrolovatelné	
úroky, dividendy	0	provoz domácnosti	2 000
		provoz auta	2 000
		jídlo	12 000
		oblečení	2 000
		zábava	2 000
mezisoučet		mezisoučet	20 000
Celkem	37 500	Celkem	34 000

Rozdíl příjmů a výdajů $37\,500 - 34\,000 = 3\,500$ Kč.

Zdroj⁷⁴

5.2 Poradenství v oblasti osobních bankrotů

Finanční neboli dluhové poradenství je hlavním východiskem finanční gramotnosti. Finanční poradce vytváří pro svého klienta (člověka finančně negramotného) finanční portfolio, ve kterém klient uspokojí především své cíle a potřeby v oblasti financí. Následně poskytuje kompletní servis spojený s pravidelnou aktualizací tohoto portfolia. Finanční poradce se zplnomocněním může vyřizovat veškeré kroky týkající se bankovních domů, institucí, úřadů a dalších organizací - vždy ve prospěch klienta. Klient se do řešení osobního plánu může zapojit a také si může vyzkoušet test finanční gramotnosti.

⁷⁴ AL], Petr Klínský ... [et]. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 978-808-7063-132

Poradce rozdělujeme do dvou hlavních skupin:

- Bankovní poradci – zaměstnanci banky, u které má klient založený osobní/firemní účet. Využívá pouze produkty dané banky (nestane se tedy, že by klientovi nabídl konkurenční produkt) k růstu klientova portfolia.
- Finanční poradci – fyzické osoby pracující na základě živnostenského oprávnění (volná nebo vázaná živnost), které nabízejí svým klientům finanční produkty různých finančních institucí. Nezaměřují se tedy nutně na jeden typ služeb.⁷⁵

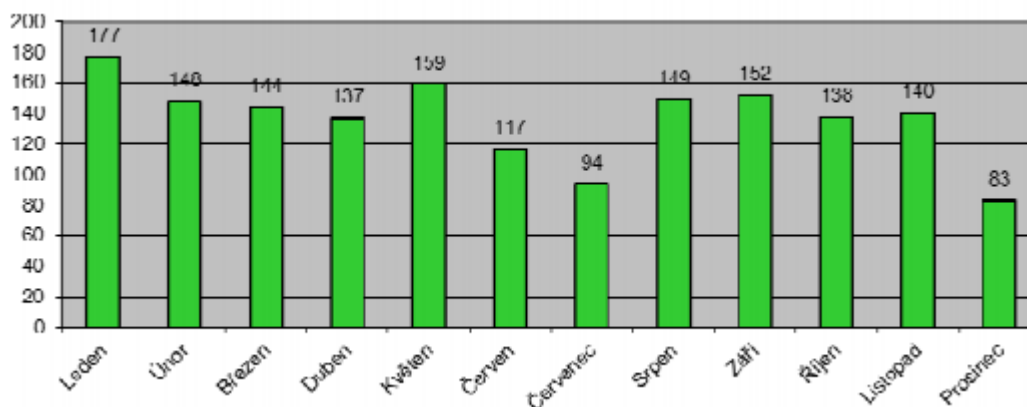
Rady, jak se dostat z finančních potíží, shání kvůli rostoucímu zadlužování stále více lidí. Z tohoto důvodu vznikla Asociace občanských poraden, která bezplatně poskytuje lidem rady, jak řešit potíže s bydlením, problémy s rozdělením majetku, rodinné a majetkové potíže, dluhovou past nebo ztrátu zaměstnání. Tuto asociaci podporují také některé banky jako například Poštovní spořitelna, Československá obchodní banka a Česká spořitelna. Asociace občanských poraden úspěšně pomohla již několika dlužníkům s žádostí, aby jim soud povolil osobní bankrot.⁷⁶

V roce 2011 vypracovala Asociace občanských poraden rozsáhlou analýzu zabývající se řešením dluhové problematiky. Tato analýza vznikla na základě konzultací poradců s klienty. Do tohoto projektu bylo zapojeno celkem 19 poraden, které shromažďovaly data o klientech. Rozhodující bylo pohlaví, věk, rodinný stav, výše příjmů, výše závazků, dluhy u bank, dluhy u nebankovních institucí, počet exekucí, platebních rozkazů, insolvence a mnoho dalších.

⁷⁵ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/investice/18503-kdyz-se-rekne-financni-poradce>

⁷⁶ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/osobni-bankrot/43516-zajem-o-dluhove-poradenstvi-roste>

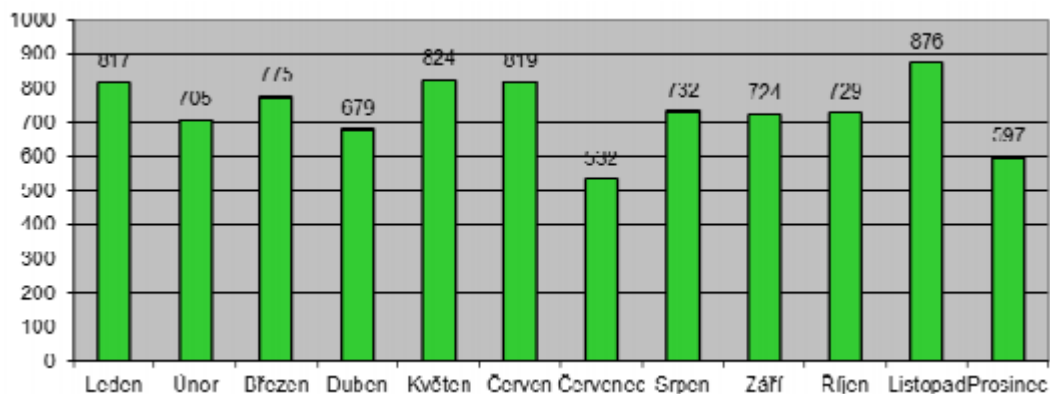
Obrázek 13:Insolvence

Zroj⁷⁷

Výše uvedený graf znázorňuje, kolik klientů přišlo v roce 2011 do poraden řešit problematiku insolvence.

Obrázek 14: Celkový počet konzultací za rok 2011

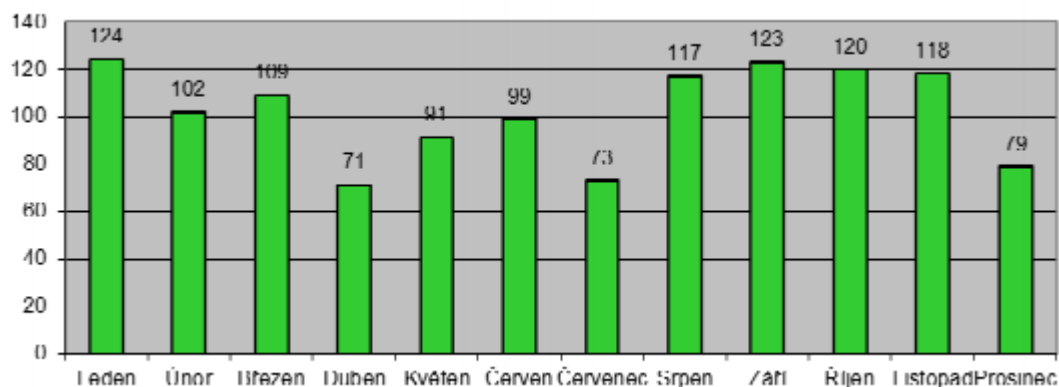
Zroj⁷⁸

Další graf nám ukazuje, kolik konzultací se mezi klienty a poradci celkem za rok 2011 uskutečnilo.

⁷⁷ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

⁷⁸ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

Obrázek 15: Úspěšně řešené případy

Zroj⁷⁹

Výše uvedený graf znázorňuje počet případů, které byly za rok 2011 dotáhnuté do konce. Tento graf však může podávat zkreslené informace, protože ne všichni klienti podávají poradcům informace o tom, jak řízení dopadlo.⁸⁰

8. září je již od roku 1966 stanoven dnem Mezinárodní gramotnosti s cílem napomáhat boji mezinárodního společenství s finanční negramotností lidí.

⁷⁹ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

⁸⁰ [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo přiblížit čtenářům problematiku osobního bankrotu a zároveň poukázat na současný stav zadluženosti českých občanů a na možnosti řešení, které v této situaci náš právní řád připouští. V úvodu práce je popsán historický vývoj osobního bankrotu. Tento blok se zabývá vysvětlením pojmů milostivé léto, paběrkování, desátky, neviditelná ruka trhu, úrok a dalšími pojmy, které se institutu osobního bankrotu týkají. Následující část je věnována legislativním normám, které se k dané problematice vztahují a jejich praktické aplikaci, zbytek práce je zaměřen především na možnosti osvěty v oblasti finanční gramotnosti, napříč věkovým spektrem populace.

V následujícím bloku jsou vysvětleny teoretické základy osobního bankrotu, přiblížení podmínek při podávání návrhu na oddlužení a podmínek pro jeho schválení. Pro příklad byly popsány dva konkrétní případy oddlužení. V této práci byly také analyzovány souvislosti mezi ekonomickou krizí a vývojem zadluženosti obyvatel České republiky. Důsledkem zadlužování je zvyšující počet osobních bankrotů, protože občané se často dostanou do dluhové pasti a nejsou poté schopni své závazky plnit.

Jak už bylo zmíněno v předkládané bakalářské práci je zpracovávaným tématem termín „osobní bankrot“, který je zde analyzován sice především jako legislativní pojem, nicméně v kapitole „Osobnost dlužníka“ je na tento fenomén nahlíženo jak z hlediska osobnostních dispozic jedince, tak z pohledu vývojové období, ve kterém nejčastěji problémy se splácením finančních závazků nastávají.

V závěru práce jsou popsány kroky ministerstva školství a ministerstva financí k zavedení výuky finanční gramotnosti již od 1. stupně základní školy. Česká republika se tak v posledních letech zařadila mezi státy, které si uvědomují zvýšenou odpovědnost za zadlužování svých občanů a proto do základních i středních škol se zavádí jako vyučovací předmět finanční gramotnost (nebo je její náplň vyučována jako součást osnov jiných předmětů), vznikl institut osobního bankrotu a fungují desítky poraden zaměřené na pomoc osobám, které nezvládají řešit své finanční závazky.

Poslední odstavce předkládané bakalářské práce jsou shrnutím výzkumu, ve kterém se v lednu roku 2014 občané oslovení Centrem pro výzkum veřejného mínění v rámci projektu „Naše společnost“ vyjadřovali k fenoménu půjčování si peněz. Z tohoto výzkumu vyplynulo zajímavé zjištění: 87% respondentů sice souhlasilo s tvrzením, že půjčovat si peníze, či pořizovat věci na dluh představuje vždy určité riziko, zároveň však 75% dotázaných souhlasilo s výrokem, že půjčovat si peníze, či pořizovat věci na dluh je dnes běžnou součástí života. Nejzávažnější zjištění ovšem je, že výhodnost v životě na dluh vidí 22% dotázaných.

Součástí výzkumu bylo také zjištění, na co je přijatelné či nepřijatelné půjčovat si peníze. Zde výsledky nebyly překvapivé, spíše naplnily předpokládaná očekávání: za nejakceptovatelnější jsou považovány půjčky na bydlení, studium či podnikání, naopak jako nejméně přijatelné označili respondenti půjčky na dovolenou.

Z oslovených osob jich 43% uvedlo, že v současné době splácí nějakou půjčku, přičemž polovina z nich označila její splácení za obtížné.
(http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7175/f3/er140206.pdf).

Na základě těchto výzkumných zjištění bohužel nezbyvá než konstatovat, že v oblasti praktické aplikace finanční gramotnosti čeká zodpovědné instituce ještě značné množství práce a institut osobního bankrotu bude patrně stále vyhledávaným řešením životní situace mnoha Čechů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla*. 1. vyd. Praha: 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8

Liška V. a kol.: *Makroekonomie*, Professional publishing, 2002, str. 469, ISBN 80-86410-27-4

POHL, Tomáš. *Bankrot: praktické uplatnění zákona o konkursu a vyrovnání se vzory soudních žalob a podání podle novely zákona*. Sagit, 1993, 113 s. Mochovy praktické příručky. ISBN 80-857-8903-5

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 3. Praha: Portál, 444 s. ISBN 80-717-8678-0

AL], Petr Klínský ... [et]. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 978-808-7063-132

BAŘINOVÁ, Dagmar. *Konkurzní řízení v praxi: z pohledu věřitele i úpadce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, 444 s. ISBN 80-247-0138-3

KOZÁK, J. *Insolvenční zákon a předpisy související: nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení* 1. vydání, Praha: ASPI, 2008. 928 s. ISBN 978-80-7357-375-1

STRÝČEK, V. aj. *Bankrot. Chcete přežít?* 1. vydání., Perfekt, 2009, 120 s. ISBN 978-80-8046-433-2

ZOULÍK, F. *Zákon o konkursu a vyrovnání*. 2. vydání, C. H. Beck, 1994. 235 s. ISBN 80-7049-077-2

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1

TULEJA, Pavel. *Analýza pro ekonomy: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Brno: Wolters Kluwer Česká republika, c2007, vi, 336 s. ISBN 978-80-251-1801-6

STRECKOVÁ, Yvonne. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 1998, xii, 214 s. ISBN 80-722-6112-6

BAŘINOVÁ, Dagmar. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 173 s. Komentáře nakladatelství ASPI. ISBN 978-807-3573-751.

HÁSOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Vyd. 1. Praha: Beck, 2010, xx, 1106 s. Komentáře nakladatelství ASPI. ISBN 978-80-7400-320-2

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 440 s. Komentované zákony (Beck). ISBN 978-807-2018-628

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. Praha: Bova Polygon, 2009, 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6

Bible: překlad 21. století. Vyd. 1. Praha: Biblion, 2009, 1564 s. ISBN 978-808-7282-021

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Seznam použitých internetových zdrojů

<http://www.penize.cz/statni-dluh>

<http://www.gotquestions.org/Cesky/kresan-dlhly.html>,

<http://www.gotquestions.org/Cesky/kresan-dlhly.html>

http://ekonomika.idnes.cz/cesko-snizilo-sve-zadluzeni-nejvice-z-eu-ffu-eko_euro.aspx?c=A131023_164739_eko_euro_fih

http://ekonomika.idnes.cz/cesko-snizilo-sve-zadluzeni-nejvice-z-eu-ffu-eko_euro.aspx?c=A131023_164739_eko_euro_fih

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/262073-zadluzenost-zemi-ve-svete/>

<http://www.penize.cz/statni-dluh>

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/381077-riziko-bankrotu-a-zadluzenost-zemi-eu-a-oecd/>

<http://finexpert.e15.cz/cesky-verejny-dluh-v-evropskem-kontextu>

<http://exekuce-oddluzeni.blog.cz/1104/vyklad-pojmu-dle-insolvencniho-zakona>

<http://www.ragency.cz/clanky/insolvenceslovník-pojmu-/5402>

<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/texty/penize-finance-ekonomika/jak-vyhlasit-osobni-bankrot-postup>

<http://www.nenechsedojit.cz/slovník-4>

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/insolvencni/cast1h2.aspx>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>

<http://www.penize.cz/uvery-na-bydleni>

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financni-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939><http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financni-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

<http://www.financniagramotnost.eu/stranka/clanky-a-informace/slovník-vyrazu/12/#f>

http://www.gamepark.cz/financni_gramotnost_v_cr_771722.htm

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financni-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

<http://www.penize.cz/osobni-bankrot/43516-zajem-o-dluhove-poradenstvi-roste>

http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

http://dluhy.obcanskeporadny.cz/images/stories/clanky/Dluhov_superzprva2011.pdf

<http://www.penize.cz/investice/18503-kdyz-se-rekne-financni-poradce>

<http://www.penize.cz/osobni-bankrot/43516-zajem-o-dluhove-poradenstvi-roste>

<http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/skolni-financni-vzdelavani>

<http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/skolni-financni-vzdelavani>

<http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/skolni-financni-vzdelavani>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financni-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

<http://www.ipodnikatel.cz/Nez-zacnete-podnikat/financni-gramotnost-je-nezbytnosti-pro-uspesne-podnikani-video.html>

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/312192-financni-negramotnost-ozebracuje-vetsinu-verejnosti/>

http://www.gamepark.cz/financni_gramotnost_v_cr_771722.htm

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>

<http://www.exekuce.cz/o-exekucich.htm>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://www.penize.cz/80271-co-je-to-spotrebitelsky-uver>

<http://www.penize.cz/uvery-na-bydleni>

<http://navigatoruveru.cz/dokumenty/2013/131202%20Navigator%202013%20studie%20EEIP-UK%20final.pdf>

<http://ucetnictvi-mzdy.studentske.cz/2008/06/definice-dluhu.html>

<https://managementmania.com/cs/zadluzenost>

<http://business.center.cz/business/pojmy/p899-predluzeni.aspx>

https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=6f7a77e4-a5b2-4940-aeb0-cd4ce2538b9a

https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=3bbe13b3-994c-4bed-9a71-105299c31b65

<http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/insolvencni/cast1h2.aspx>

<http://www.financnigramotnost.eu/stranka/clanky-a-informace/slovník-vyrazu/12/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Makroekonomické a mikroekonomické důsledky krize	31
Obrázek 2: Změna stavu spotřebitelských úvěrů za období 2007 – 2012	32
Obrázek 3: Dynamika vývoje HDP v České republice a dalších zemích	33
Obrázek 4: Vývoj zadluženosti domácností ČR za období 1993 – 2012	34
Obrázek 5: Úvěry domácnostem ČR za období 1993 – 2011	35
Obrázek 6: Úvěry na bydlení za období 1997 – 2011	36
Obrázek 7: Spotřebitelské úvěry za období 1997 – 2011	37
Obrázek 8: Vývoj insolvenčních návrhů FO za období 2008 – 2013	38
Obrázek 9: Oddlužení a osobní bankroty za období 2008 – 2013	39
Obrázek 10: Složky finanční gramotnosti	44
Obrázek 11: Zadluženost českých domácností za období 1999 – 2011	46
Obrázek 12: Příklad sestavení domácího rozpočtu	49
Obrázek 13: Insolvence	51
Obrázek 14: Celkový počet konzultací za rok 2011	51
Obrázek 15: Úspěšně řešené případy	52

Jméno autora: Izabela Mitrová

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: Prezenční

Rok: 2013/2014

Počet stran bez příloh: 47

Celkový počet stran: 61

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 52

Počet ostatních zdrojů: 0